

Česká zemědělská univerzita v Praze
Institut vzdělávání a poradenství
Katedra profesního a personálního rozvoje

**Česká zemědělská
univerzita v Praze**

Průřezové téma Člověk a svět práce
na střední odborné škole

Bakalářská práce

Autor: Ivan Galovič

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.

2024

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Institut vzdělávání a poradenství

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ivan Galovič

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Průřezové téma Člověk a svět práce na střední odborné škole

Název anglicky

The Cross-Cutting Theme of Man and the World of Work at Secondary Vocational School

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je nejprve zmapovat situaci v oblasti kariérového poradenství na střední odborné škole a následně vytvořit návrh vzdělávací exkurze pro žáky střední odborné školy v reálném prostředí fungující firmy, zabývající se výrobou klíčových produktů pro daný obor, aby se žáci mohli komplexně seznámit se skutečným pracovním prostředím. Dálším cílem bude vypracování obecně využitelné koncepce s přesahem do mezipředmětových vztahů, sloužící pro střední odborné školy při plánování a realizaci odborných exkurzí.

Metodika

V teoretické části práce bude provedena rešerše odborné literatury zabývající se problematikou kariérového poradenství, kariérního rozhodování žáků, adolescence a legislativy, RVP a průřezové téma Člověk a svět práce, využití exkurzí apod.

V praktické části bude provedena analýza stavu kariérového poradenství pro žáky na vybrané střední odborné škole. Dále bude realizováno jak kvalitativní šetření (např. polostrukturovaný rozhovor s vedením školy či vyučujícími a zástupci firem) a následně bude vytvořen návrh vzdělávací exkurze pro žáky střední odborné školy v reálném prostředí fungující firmy, zabývající se výrobou klíčových produktů pro daný obor, aby se žáci mohli komplexně seznámit se skutečným pracovním prostředím. Bude také vypracována obecně využitelná koncepce takovýchto exkurzí s přesahem do mezipředmětových vztahů, sloužící pro střední odborné školy při plánování a realizaci odborných exkurzí.

Postup zpracování BP – doporučené termíny:

- 1) do dubna 2023 – zadávací list – formulace cíle a metodiky
- 2) do konce září 2023 – většina teoretické části práce
- 3) do konce prosince 2023 – dokončení praktické části práce

4) leden 2024 – finalizace a úpravy práce

5) únor 2024 – odevzdání bakalářské práce

- veškeré části je nutné konzultovat s vedoucím práce
- domluvit si pravidelné konzultace jednotlivých částí práce
- nutná konzultace na dotazníkové šetření či rozhovor – schválení otázek vedoucím práce

Doporučený rozsah práce

40

Klíčová slova

kariérové poradenství, střední odborná škola, člověk a svět práce, kariérový poradce, žák

Doporučené zdroje informací

FRÁNKOVÁ, Pavla et al. Metodická příručka k tématu Člověk a svět práce. [Brno]: KMM, z.s.p.o., 2020. 240 stran. ISBN 978-80-907859-1-5.

GIANT, Nikki. Life skills and career coaching for teens: a practical manual for supporting school engagement, aspirations and success in young people aged 11-18. London: Jessica Kingsley Publishers, 2018. ISBN 978-1-78592-610-5.

KNOTOVÁ, Dana. Školní poradenství. Praha: Grada Publishing, 2014. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4502-2.

PÝCHOVÁ, Silvie, Helena KOŠTÁLOVÁ, Petra DRAHOŇOVSKÁ a Dorota MADZIOVÁ. Kariérové poradenství na každý pát. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2020. Řízení školy. ISBN 978-80-7598-604-7.

SZEBESTOVÁ, Zdeňka a kol. Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol. 2. díl, Člověk a životní prostředí; Člověk a svět práce. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. 96 s. ISBN 978-80-87063-89-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2846-2.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – IVP

Vedoucí práce

Mgr. Lenka Hloušková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra profesního a personálního rozvoje

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2023

Mgr. Jiří Votava, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2023

prof. Ing. Petr Valášek, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 12. 03. 2024

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Průřezové téma Člověk a svět práce na střední odborné škole

vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil, a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Lence Hlouškové, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat Ing. Marii Kruntové, MBA, za cenné poznámky a rady, které mi poskytla při zpracování této práce. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu po celou dobu studia.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce bylo zkoumat a analyzovat, jakým způsobem jsou integrována průřezová témata do výuky na středních odborných školách, a to s důrazem na téma Člověk a svět práce. Průřezová témata jsou důležitá pro propojení znalostí, zkušeností a dovedností žáků napříč různými předměty a pro přiblížení vzdělání k praktickému životu. V teoretické části práce byly vysvětleny pojmy, které s tématem souvisí, a to s využitím odborných monografií a odpovídajících elektronických zdrojů. V praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření s žáky a individuální rozhovory s vyučujícími. Cílem bylo zjistit jejich názory na vzdělávání žáků na vybrané škole a na to, zda jsou dostatečně připraveni na vstup na trh práce. Individuální rozhovory s učiteli doplnil individuální rozhovor s majitelem firmy. Na základě komparace zjištěných poznatků bylo vysloveno vlastní doporučení – realizace odborné exkurze pro žáky. Tento model exkurze byl podrobně popsán se všemi jejími kroky v samostatné kapitole. Model může vést k lepšímu porozumění práci a profesnímu prostředí, což může posílit připravenost žáků pro vstup na trh práce a jejich schopnost úspěšně se zapojit do pracovního procesu po absolvování školy.

Klíčová slova

kariérové poradenství, střední odborná škola, Člověk a svět práce, kariérový poradce, žák

Abstract

The aim of the bachelor thesis was to examine and analyze how cross-cutting themes are integrated into teaching at secondary vocational schools, with a focus on the topic of Human and the World of Work. Cross-cutting themes are important for connecting students' knowledge, experiences, and skills across different subjects and for bringing education closer to practical life. The theoretical part of the thesis explained concepts related to the topic, using specialized monographs and corresponding electronic sources. In the practical part, a questionnaire survey was conducted with students and individual interviews were held with teachers. The aim was to ascertain their opinions on educating students at the selected school and whether they are sufficiently prepared for entering the job market. Individual interviews with teachers were supplemented by an individual interview with the company owner. Based on the comparison of the findings, specific recommendations were made - the implementation of a professional excursion for students. This excursion model was thoroughly described with all its steps in a separate chapter. The model can lead to a better understanding of work and the professional environment, which can enhance students' preparedness for entering the job market and their ability to successfully engage in the work process after completing school.

Keywords

Career Counseling, Secondary Vocational School, Man and the World of Work, Career Advisor, Pupil

OBSAH

1	ÚVOD	11
TEORETICKÁ ČÁST		
2	Cíle a metodika	13
2.1	Cíle práce	13
2.2	Metodika práce	13
3	Střední odborné vzdělávání v ČR	14
3.1	Vzdělávání v ČR	14
3.1.1	Vzdělávání	14
3.1.2	Vzdělávací systém v ČR	18
3.1.3	Střední odborné vzdělávání	20
4	Rámcový vzdělávací program – průřezová témata	23
4.1	Průřezová témata	23
5	Průřezové téma Člověk a svět práce na střední škole	26
6	Exkurze	27
6.1	Exkurze jako jedna z forem výuky	27
6.2	Organizace exkurze	28
6.3	Mezipředmětové vztahy v rámci exkurze	28
PRAKTICKÁ ČÁST		
7	Vlastní šetření	30
7.1	Charakteristika místa šetření	30
7.1.1	Plzeňský kraj	30
7.1.2	SOU stavební	30
7.2	Dotazníkové šetření a individuální rozhovory	31
7.2.1	Realizace šetření	31
7.2.2	Výsledky dotazníkového šetření	32

7.2.3	Výsledky individuálního rozhovoru s učiteli odborné praxe.....	40
7.2.4	Výsledky rozhovoru s majitelem truhlářské firmy	41
7.3	Celkové zhodnocení a komparace výsledků	42
8	Vlastní doporučení	44
9	Realizace návrhu odborné exkurze	46
10	ZÁVĚR	49
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50
12	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	52
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	53

Příloha 1: Dotazník s žáky

Příloha 2: Otázky pro rozhovor s učitelem odborného výcviku – obor Truhlář

Příloha 3: Otázky pro rozhovor s majitelem truhlářské firmy

Příloha 4: Ukázka výrobků firmy Euro Urban

Příloha 5: Ukázka činnosti CNC stroje

1 ÚVOD

Naplňování průřezových témat je nedílnou součástí výuky napříč předměty. Zařazení průřezových témat do učiva nám ukládá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy rámcových vzdělávacích programů. Úkolem průřezových témat je propojit znalosti, zkušenosti a dovednosti žáků mezi jednotlivými předměty a zároveň přiblížit daná témata reálnému využití v praktickém životě. Průřezová témata mají zároveň upevňovat postoje a hodnoty pro život v demokratické společnosti, mají žáky vést k zodpovědnému přístupu k ekologii a vztahu k životnímu prostředí a v neposlední řadě pak ke správnému a bezpečnému používání informačních a komunikačních technologií.

V tématu mé bakalářské práce jsem se zaměřil na průřezové téma Člověk a svět práce. Absolvent střední odborné školy by po jeho absolvování měl být schopen zapojit se co nejlépe do pracovního procesu. Měl by být vybaven znalostmi a dovednostmi, které mu umožní pracovat v oboru, ve kterém se vyučil. Střední odborné školy ve svém výchovně vzdělávacím procesu kladou velký důraz na praktickou část vyučování. To je určitě správná cesta, jak usnadnit žákům vstup na trh práce. Důležité je i aplikace této problematiky v rámci teoretických předmětů a optimální propojení teoretické a praktické výuky. Tato oblast nám byla vštěpována i na přednáškách na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze. Praxe by měla plynule navazovat na teoretické vyučování. Zde jsme se také dotkli tématu, jak české firmy spolupracují se středními odbornými školami a jakou prioritou je pro české podniky výchova potencionálních budoucích zaměstnanců.

Při svých zahraničních cestách jsem se velice často setkával s tím, že podniky úzce spolupracují se středními odbornými školami. Berou si v rámci výuky odborného výcviku a praxe žáky do svých provozů, kde se pod odborným vedením seznamují s reálným prostředím fungující firmy. Tato spolupráce je oboustranně výhodná. Žáci se pohybují v reálném prostředí a poznávají skutečný svět práce. Mohou v těchto podnicích vykonávat povinnou prázdninovou praxi a postupně získávají nejen vyšší odbornost, ale zároveň se učí odpovědnosti, kdy jsou jim svěřovány zpočátku drobné, později pak složitější samostatné úkoly. Firmy si tímto způsobem vychovávají budoucí zaměstnance, kteří jsou po úspěšném absolvování ihned schopni plnohodnotně

nastoupit do pracovních pozic, na které se během svého studia zaměřili. Žáci důvěrně znají daný podnik, jeho prostředí, politiku a firemní cíle. Výhodou také je, že během svého studia tito žáci projdou komplexně celým podnikem. Seznámí se s každou jeho částí od základních úkonů až po management firmy. Ozřejmí si tak důležitost jednotlivých procesů, logiku jejich návaznosti, důležitost správné organizace a komunikace mezi jednotlivými odděleními napříč podnikem. Tento vhléd mladých lidí do fungování firmy se zaměstnavatelům často vyplácí ve formě podaných zlepšovacích návrhů a nastavování nových procesů ve výrobě.

Další oblastí jsou pak odborné exkurze. Ty jsou již v našem prostředí organizovány častěji. Aby exkurze splnila svůj záměr, je nutné (zejména ze strany učitele) věnovat její organizaci dobrou přípravu.

Z tohoto důvodu jsem se ve své praktické části práce zaměřil na to, jak optimálně odbornou exkurzi do fungujícího podniku zorganizovat tak, aby byla zajímavá a přínosná pro obě zúčastněné strany – tedy pro žáky i navštívenou firmu a prostřednictvím aktivního poznávání prošli celým procesem. Tuto cestu považuji jako optimální pro aplikaci průřezového tématu Člověk a svět práce.

V teoretické části práce jsem se zaměřil na charakteristiku pojmů s tématem souvisejících a praktické části jsem již realizoval vlastní šetření. Na základě výsledků jsem prezentoval vlastní návrhy.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Cíle a metodika

2.1 Cíle práce

Cílem bakalářské práce s názvem „Průřezové téma Člověk a svět práce na střední odborné škole“ bylo vytvoření návrhu vzdělávací exkurze pro žáky střední odborné školy v reálném prostředí fungující firmy, zabývající se výrobou klíčových produktů pro daný obor, kdy se žáci komplexně seznámí se skutečným pracovním prostředím.

Nešlo by pouze o „tradiční“ prohlídku závodu, ale o komplexní seznámení se s chodem firmy. Žáci by se při této exkurzi seznámili se strategií podniku, jeho ekonomickou situací, dozvěděli by se něco o tradici a současném uplatnění výrobků, kterými se firma zabývá. Byl by kladen důraz na logistiku, skladování, BOZP, nakládání s odpady, na to, jak firma pečuje o zaměstnance, tak aby žáci získali co nejreálnější obraz toho, jak firma funguje.

Další částí exkurze byla praktická cvičení. Žáci by si na výrobcích firmy vyzkoušeli dosud nabyté znalosti a schopnosti.

2.2 Metodika práce

Hlavní metodou použitou v praktické části práce bylo dotazníkové šetření u žáků a individuální rozhovory s učiteli. Jejich cílem bylo zjistit jejich názory na vzdělávání žáků na škole, především na to, zda je propojena teoretická a praktická výuka a zda škola dostatečně připravuje žáky na vstup na trh práce. Dále byl realizován rozhovor s majitelem firmy. Dále byla provedena analýza odpovědí a jejich vzájemná komparace. Na základě zjištěných informací byl vytvořen vlastní návrh realizace exkurze.

V teoretické části práce byly charakterizovány pojmy s tématem práce související, jako je vzdělávání s důrazem na střední odborné vzdělávání, bylo představeno dvoustupňové kurikulum, a především charakterizováno průřezové téma Člověk a svět práce.

3 Střední odborné vzdělávání v ČR

3.1 Vzdělávání v ČR

3.1.1 Vzdělávání

Průcha ve svém Pedagogickém slovníku uvádí, že vzdělávání je proces, kterým se uskutečňují situace jedince a společnosti ve smyslu více pojetí.

- **Osobnostní pojetí**

V rámci tohoto pojetí chápe vzdělání jako vývoj začlenění jednotlivce. Podstata vzdělání spočívá v procesech myšlení, učení a poznávání osobnosti, která zahrnuje získané vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty a normy. Tato komplexní forma vzdělanosti vzniká zprostředkováním různých vzdělávacích procesů, které formují jedince a jeho schopnost interagovat s okolním světem. Mluví zde o pojmu „naučenost“, který danou problematiku dobře vystihuje. V této interpretaci lze vzdělání vnímat jako něco, co je měřitelné a zkoumatelné. Toho lze dosáhnout prostřednictvím didaktických testů a výzkumných metod, které nám umožňují hodnotit vzdělávací výsledky. Tyto nástroje slouží k objektivnímu zjišťování, do jaké míry jedinec získal a osvojil si potřebné vědomosti, dovednosti a hodnoty pomocí vzdělávacího procesu.

Obecně tedy vzdělání, jak je interpretováno v této definici, není pouze pasivním přijímáním informací, ale aktivním procesem formování osobnosti a kognitivní vybavenosti jedince. Měřitelnost tohoto vzdělání umožňuje systematické zkoumání jeho efektivity a účinnosti pomocí různých didaktických a výzkumných metod.

- **Obsahové pojetí:**

V tomto konceptu je vzdělání vnímáno jako pečlivě navržený systém zdrojů poznání a aktivit, které jsou systematicky plánovány v rámci kurikula vzdělávacích ústavů a výukových předmětů a následně praktikovány ve vyučování. Tento strukturovaný přístup představuje základní rámeček vzdělávacího procesu. Tyto informace a aktivity jsou tedy považovány za učivo, což zahrnuje náplň vzdělávání, a současně slouží jako vzdělávací cíle.

V rámci tohoto pojetí je vzdělání chápáno jako pečlivě sestavený soubor informací a dovedností, který má být předán jednotlivcům prostřednictvím strukturovaného vzdělávacího procesu. Tento proces je pevně zakotven v kurikulu, což zahrnuje plánovaný obsah, témata a cíle výuky.

Zejména pomocí kurikulárních rozborů lze přesně popsat a zhodnotit jednotlivé prvky vzdělání. Kurikulární rozbor umožňuje systematicky zkoumat, jak jsou informace a aktivity integrovány do vzdělávacího procesu, jak se staví k cílům vzdělávání a jak efektivně jsou předávány žákům. Vzdělání je podle tohoto pojetí vnímáno jako dobře strukturovaný systém, jehož účinnost lze zkoumat a hodnotit prostřednictvím analýzy kurikula.

- **Institucionální pojetí**

V tomto pojetí je dle Průchy vzdělání vnímáno jako sociální aktivita, kterou organizuje vzdělávací instituce, oficiálního, celoživotního a dalších forem vzdělávání. Vzdělání je v rámci společnosti rozsáhle děleno podle úrovní, stupňů a druhů vzdělávání. Zpravidla jsou rozlišovány úrovně jako základní, středoškolské a vysokoškolské vzdělávání.

V kulturních podmínkách mnoha společností, zejména v oblasti základního a středního vzdělání, je vzdělání obvykle bráno za tzv. veřejný statek. Z ekonomického hlediska to znamená, že jeho poskytování je považováno za odpovědnost státu. Stát se snaží zajistit základní sjednocení nabídky vzdělání s ohledem na veřejný zájem. Toto zahrnuje nejen dostupnost vzdělání pro všechny, ale také jeho standardizaci a kvalitu.

V této optice stát navíc obvykle usiluje o to, aby byl hlavním poskytovatelem vzdělání, zejména v případě základního a středního vzdělávání. Tím chce zajistit, že vzdělávání bude poskytováno s ohledem na potřeby společnosti a bude mít stabilní a kontrolovaný rámec, kde stát nese odpovědnost za jeho organizaci a poskytování.

- **Socioekonomické pojetí**

Z tohoto pohledu je vzdělání charakterizováno jako kategorie, která popisuje obyvatelstvo, nebo jeho skupiny v dané společnosti. Jedná se o vlastnost populace, která je určována sociálními a ekonomickými faktory. Kvalita vzdělání hraje důležitou roli v utváření kvalifikační struktury obyvatelstva, což zase ovlivňuje ekonomický

a kulturní potenciál celé společnosti. Vzdělanost jednotlivců se tak stává prvkem pro posouzení a pochopení dynamiky a charakteru dané populace a jejího místa ve společenském a ekonomickém kontextu. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 361)

Vzdělaný člověk podle Skalkové (2007, s. 27) není pouze jedinec, který si pamatuje obrovské množství encyklopedických informací, ale spíše jedinec, jehož osobnost odpovídá kultuře daného období. Kvalita osobnosti je důležitým prvkem v tomto pojetí vzdělání. Skalková zdůrazňuje, že vzdělaný člověk by měl být schopen porozumět vzájemným vztahům mezi svými znalostmi a umět je aplikovat při řešení problémů.

Důležitou součástí vzdělanosti je schopnost kritického myšlení. Vzdělaný jedinec by měl být schopen analyzovat informace, posuzovat je a využívat je v procesu řešení problémů. Tyto dovednosti a schopnosti by měl vzdělaný člověk využívat nejen v rámci formálního vzdělávání, ale také při svém dalším seberozvíjení a sebevzdělávání. Skalková zdůrazňuje, že vzdělaný jedinec by neměl omezovat své vzdělání pouze na oblasti faktických znalostí, ale měl by rozvíjet své dovednosti i na poli estetickém a morálním. To znamená, že by měl být schopen vnímat a hodnotit krásu a etiku ve svém okolí.

Vzdělaný člověk by měl aktivně utvářet svůj vlastní pohled na svět. Tato schopnost by měla zahrnovat jak sociální, tak osobní rovinu. Lze tedy říci, že podle Skalkové vzdělaný jedinec není pouze nositelem informací, ale představuje osobnost schopnou chápat, analyzovat a využívat své vědomosti v různých situacích a kontextech, což zahrnuje i jeho estetické a morální vnímání světa. (Skalková, 2007, s. 27)

Votava (2011, s. 29) před vzděláním uvádí nedílnou součást vzdělávání, kterou je výchova. Výchovu v obecném smyslu chápe jako záměrné působení jednoho člověka na druhého. Výchovu nepopisuje pouze jako prostředek k tomu, aby rodiče obstarali své dítě po stránce fyzické (naučí dítě chodit, živí jej...), ale zároveň ho dle svého nejlepšího vědomí a svědomí vedli k uznávání hodnot, k osvojení sociálních norem apod. Výchova se pak přenáší do výchovně vzdělávacího procesu, kdy ji částečně přebírají pedagogové. V dospělosti pak mluví o takzvané sebevýchově. Jde tedy o proces, který je pro každého jedince celoživotní. Začíná tedy narozením a končí odcházením. Vzdělání popisuje, jako proces, který probíhá uvnitř jedince, kdežto dopady výchovy jsou více patrné zvenčí. Výchova, od slova chovat se je více vidět na

první pohled. Vzdělání a výchova se vzájemně mohou, ale nemusí ovlivňovat. Pro názornost přikládá tento obrázek 1.

Obrázek 1: Vztah výchovy a vzdělávání

Zdroj: Votava, 2011, s. 42

Vzdělání je oproti výchově procesem časově ohraničeným. Prameny nachází například u Marie Terezie, která zavedla v roce 1774 povinou školní docházku, jelikož chápala důležitost výchovného a vzdělávacího působení pro své poddané – díky vzdělání se stát lépe rozvíjí po ekonomické stránce, prodlužuje se délka a kvalita života, kdy vzdělání lidé dokáží lépe vzdorovat nemocem, gramotní lidé usnadňují působení statní správě (přečtou si vydaná nařízení, samostatně vypíší potřebné dokumenty). Votava ,2011, s. 43) člení vzdělávání do třech skupin. Formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální vzdělávání.

- **Formální vzdělávání** probíhá ve vzdělávacích institucích (školách). Je určeno právními předpisy, jako je školský zákon, který mimo jiné zahrnuje cíl, obsah a formu daného vzdělávání. Po absolvování takového vzdělávání jsou pak získávají žáci, či studenti příslušné osvědčení.
- **Neformální vzdělávání** je zacíleno na rozvoj již osvojených, nebo získání nových schopností. S tímto druhem vzdělávání se setkáváme například ve formě různých kurzů (rekvalifikace, ICT, cizí jazyk), krátkodobých školeních apod. Tyto kurzy bývají organizovány zaměstnavateli, úřady práce apod. Jejich absolvování oproti formálnímu vzdělávání není ukončeno získáním oficiálního stupně vzdělání.
- **Informálním vzděláváním** rozumíme například sebevzdělávání, které není nijak organizováno. Jde o vzdělávání, které jedinec získává v běžném životě

doma, v práci, prostřednictvím televizních vzdělávacích pořadů apod. Můžeme mluvit o získávání zkušeností.

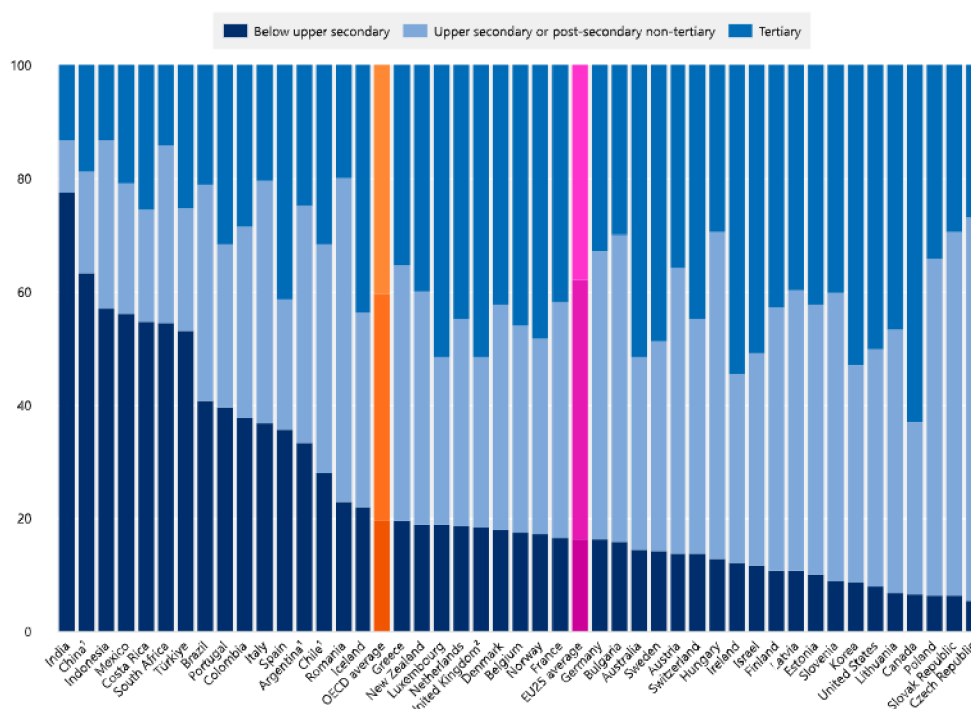
(Votava, 2011, s. 42-45)

Úroveň dosaženého vzdělání pravidelně sledují různé výzkumy. Z grafu poměrů dosaženého základního, sekundárního a terciárního vzdělávání v porovnání různých zemí můžeme u ČR vidět vysoké procento absolventů středoškolského vzdělání.

Obrázek 2: Dosažené vzdělání u obyvatele ve věku 25-64 let

Figure A1.2. Educational attainment among 25-64 year-olds (2022)

In per cent

1. Year of reference differs from 2022. Refer to the source table for more details.

2. Data for upper secondary attainment include completion of a sufficient volume and standard of programmes that would be classified individually as completion of intermediate upper secondary programmes (11% of adults aged 25-64 are in this group).

Countries are ranked in descending order of the share of 25-64 year-olds with below upper secondary attainment.

Source: OECD (2023), Table A1.1. For more information see Source section and [Education at a Glance 2023 Sources, Methodologies and Technical Notes](#) (OECD, 2023_[2]).

Zdroj: OECD, 2023

3.1.2 Vzdělávací systém v ČR

Dle Eurydice (2023) je veřejný vzdělávací systém v České republice je organizován na třech úrovních správy s rozdělenými pravomocemi. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je hlavním orgánem státní správy ve školství. Jeho pravomoci zahrnují dohled nad stavem, koncepcí a rozvojem celé vzdělávací soustavy. Ministerstvo také

spravuje rozdělování finančních prostředků ze státního rozpočtu, stanovuje kvalifikační předpoklady a pracovní podmínky pro učitele a schvaluje vzdělávací programy vyšších odborných škol.

Kraje mají svou roli ve zřizování středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Obce pak mají odpovědnost za zřizování mateřských a základních škol, a zajišťují povinné předškolní vzdělávání a povinnou školní docházku. Tímto systémem je dosaženo efektivního rozdělení pravomocí a odpovědnosti mezi různé úrovně správy, což umožňuje lepší přizpůsobení vzdělávacích institucí potřebám místních komunit.

Vysoké školy představují samostatné právnické subjekty s výraznou samostatností. Jejich samosprávné pravomoci zahrnují vnitřní organizaci, včetně pracovněprávních vztahů a výše mezd. Tyto instituce mají rovněž pravomoc hospodařit a nakládat s vlastním majetkem. V oblasti studijních programů mají vysoké školy odpovědnost za vytváření a realizaci akreditovaných programů, schvalování studijních oblastí s institucionální akreditací a stanovování podmínek přijetí studentů. To podtrhuje významný stupeň autonomie, kterým vysoké školy disponují při správě svých interních a akademických záležitostí.

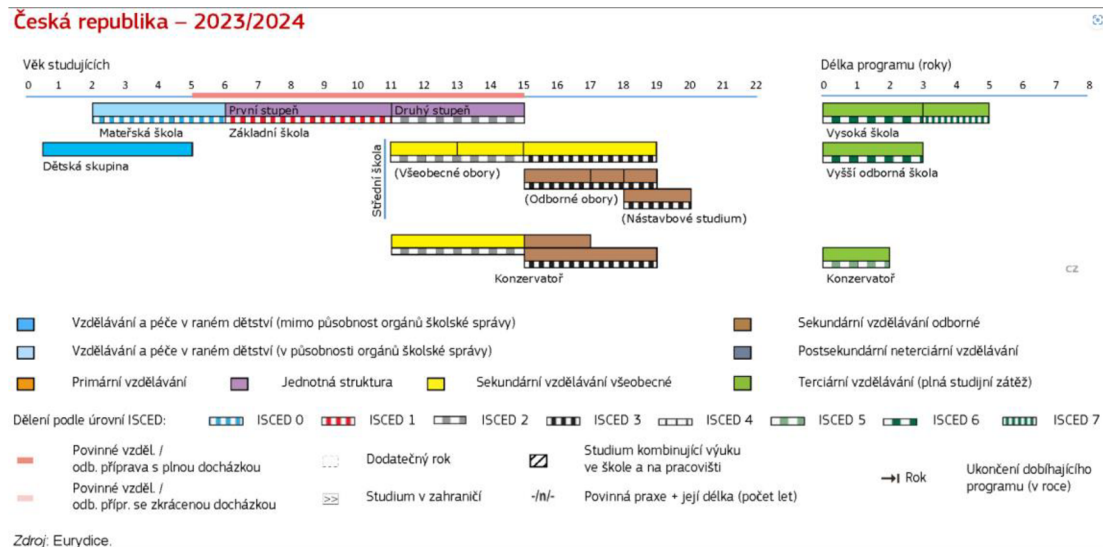
Vzdělávací systém v České republice pokrývá širokou škálu věkových skupin a vzdělávacích úrovní a snaží se tak zajistit potřeby obyvatelstva.

- Preprimární vzdělávání, zahrnující dětské skupiny pro nejmladší děti, přechází do předškolního vzdělávání poskytovaného mateřskými školami pro děti ve věku 2 až 6 let.
- Povinná školní docházka začíná ve věku 6 let a trvá 9 let. Primární a nižší sekundární vzdělávání se obvykle uskutečňuje v devítiletých základních školách.
- Vyšší sekundární vzdělávání je poskytováno středními školami v různých oborech a končí získáním maturitní zkoušky.
- Terciární vzdělávání zahrnuje vyšší odborné a vysoké školy, které nabízejí bakalářské, magisterské a doktorské programy.
- Kromě toho existují speciální umělecké konzervatoře.

- Vzdělávání dospělých zahrnuje různé formy vzdělání pro všeobecný, odborný nebo zájmový rozvoj.

Vzdělávací systém v ČR se řídí mezinárodní standardní klasifikací vzdělávání – ISCED (International Standard Classification of Education). ISCED rozlišuje vzdělávací programy podle úrovně vzdělávání a oboru vzdělání.

Obrázek 3: Stupně vzdělávacího systému v České republice

Zdroj: Eurydice, 2023

3.1.3 Střední odborné vzdělávání

Střední odborné vzdělávání (SOV) v ČR se stejně jako ostatní školy českého vzdělávacího systému řídí školským zákonem, přesněji Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento zákon uvádí, za jakých podmínek je vzdělávání v ČR poskytováno a jaká jsou práva a povinnosti zúčastněných stran. Zdůrazněno je zde především právo na vzdělání, zásady úcty, respektování a snášenlivosti všech aktérů výchovně vzdělávacího procesu.

I střední odborné školy se řídí rámcovým vzdělávacím programem (RVP), který vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) pro střední školy. Tento dokument je závazně platný pro všechny střední školy. Z tohoto RVP si pak jednotlivé školy vytváří školní vzdělávací programy (ŠVP), které z RVP vychází, ale

jednotlivé školy si ŠVP vytváří s ohledem na svůj obor vzdělávání a své priority. (MPSV, 2024)

Klíčovými kompetencemi ve SOV rozumíme to, co si žáci rozšiřují a uplatňují napříč vyučovacími předměty. Žáci by se měli dokázat učit, komunikovat, pracovat v týmu, používat kritické myšlení, jednat jako lidé žijící v demokratické, vzájemně se respektující společnosti. Tyto získané kompetence pomáhají žákům nejen napříč předměty, ale v dalším životě vůbec.

Odbornými kompetencemi ve SOV rozumíme odborné dovednosti, kterých by měl žák dosáhnout absolvováním dané střední odborné školy. Zde hovoříme o takzvaném profilu absolventa, který je specifický pro každý daný obor.

Cílem SOV je, aby žáci získali klíčové i odborné kompetence, kterými myslíme znalosti, dovednosti a postoje, které jsou důležité pro vykonávání povolání, nebo pracovních činností a uplatnění se na trhu práce. Zároveň si žáci během studia osvojí všeobecné znalosti důležité pro osobní a občanský život. SOV poskytuje studentům a žákům možnost dosáhnout praktických dovedností a vzdělání, které je připraví na úspěšné uplatnění na pracovním trhu v rozličných odvětvích.

Z historického hlediska má SOV v České republice bohatou historii a tradici. První Střední odborné školy vznikaly v České republice již v 19. století, a to dle aktuálních potřeb společnosti a průmyslu. Na těchto školách se vyučovala především různá řemesla a technické dovednosti. Postupem času škol přibývalo a tyto školy se začali specializovat na různé obory jako zemědělství, stavitelství, elektrotechnika a další. V období komunistické éry (1968–1989) podléhalo SOV centralizaci a socialistickému plánování. Po pádu režimu v roce 1989 byl tento systém reformován. Reforma pomohla větší přizpůsobivosti a pružnosti v SOV (MŠMT, 2024a).

V dnešní době poskytuje v České republice SOV velkou řadu oborů a specializací. Žáci mají možnost studovat učňovské školy, kde je kladen velký důraz na propojení s praxí. Patří sem odborné školy, které se zaměřují na poskytování praktických dovedností a znalostí v určitém oboru jako je obor kuchař, elektrikář, zahradník a další a jejichž absolventi jsou připraveni na vstup na trh práce, nebo pokračovat ve studiu na vyšších úrovních odborného vzdělávání. Průmyslové školy, které mají více akademický přístup a zaměřují se na technické a inženýrské obory, jako jsou

strojírenství, elektrotechnika, chemie či informatika. Absolventi průmyslových škol nachází uplatnění v technických odvětvích, zároveň však bývají připraveni pokračovat ve studiích na vysokých školách.

Současné SOV v České republice čelí několika výzvám. Jednou z nich je oslabení následkem počtu žáků. Dalším aspektem je neustálý vývoj technologií a potřeby zajistit, aby střední školy byly schopny učit žáky moderní dovednosti a technické znalosti. To vše souvisí samozřejmě s financováním SOV. Školy potřebují dostatečné zdroje na modernizaci vybavení a na platy učitelů, aby mohly poskytovat kvalitní vzdělání. Je nutná modernizace vzdělávacích programů a v neposlední řadě spolupráce se zaměstnavateli. Současně je nutné podporovat zvýšení kvalifikace pedagogů, aby byli schopni efektivně předávat žákům moderní dovednosti a vědomosti. Rozvoj digitálního vzdělávání může být také důležitým prvkem budoucnosti SOV (MŠMT, 2024b).

4 Rámcový vzdělávací program – průřezová témata

RVP je klíčový dokument, který v České republice určuje obsah a cíle vzdělávání na základních, středních a vyšších odborných školách. Jedná se o komplexní směrnici, která stanovuje, s čím by se studenti měli ve škole seznámit a jakých dovedností by měli dosáhnout. Jednou z důležitých složek RVP jsou průřezová témata, která jsou zahrnuta do vzdělávacího procesu napříč různými předměty. Tato témata jsou klíčová pro rozvoj celkového vzdělání.

„Průřezová témata nemají vzdělávací obsah členěný tak, jako vzdělávací obory a jsou spíše založena na rozvoji postojů a hodnot žáka. Každé je v RVP zpracováno tak, aby byl vymezen jeho přínos – jednak k rozvíjení vědomostí, dovedností a schopností žáků, jednak k utváření postojů a hodnot.“ (NPI ČR, 2024)

Průřezová témata jsou témata, která nejsou vázána přímo na jednotlivé předměty, ale přesahují napříč celým vzdělávacím procesem. Jsou to témata, která rozvíjí osobnost žáků a studentů v různých směrech, jako například sociální a občanský rozvoj. Tato témata hrají klíčovou roli v tom, jak se studenti stávají informovanými a schopnými lidmi s pevnými hodnotami a se zdravým přístupem k vlastnímu i cizímu životu.

4.1 Průřezová témata

Rámcový vzdělávací program uvádí základní průřezová témata, které ještě můžeme rozebrat na konkrétnější body. Základními průřezovými tématy jsou:

- Občan v demokratické společnosti
- Člověk a životní prostředí
- Člověk a svět práce
- Informační a komunikační technologie

Občan v demokratické společnosti

- Demokratické hodnoty: Vzdělávací programy mohou zkoumat hodnoty, jako jsou svoboda, rovnost, spravedlnost a respekt, a vysvětlovat, jak tyto hodnoty formují demokratickou společnost.

- **Občanská odpovědnost:** Žáci se učí o struktuře demokratických systémů, včetně práv a povinností občanů. Důraz se klade na aktivní účast veřejnosti a angažovanost v občanských otázkách.
- **Rozvoj kritického myšlení:** Vzdělávání může zahrnovat diskuse o politických otázkách, analýzu informací ze zpravodajských zdrojů a podporu schopnosti kritického myšlení a argumentace. Samotné kritické myšlení by u mělo naučit žáky nepodléhat prvnímu dojmu, nepřebírat tradované myšlenky, zaujmout vlastní postoj, vlastní názor na základě znalostí a umět přijmout názor a možnosti odlišné k těm vlastním. (Vališová, Kovaříková, 2021, s. 236-238)

Člověk a životní prostředí:

- **Udržitelnost:** Žáci mohou zkoumat principy udržitelného rozvoje a způsoby, jak každodenní chování ovlivňuje životní prostředí a budoucnost planety.
- **Ochrana přírody:** Vzdělávání může zahrnovat studium ekosystémů, biodiverzity a vlivu lidské činnosti na přírodu. Žáci mohou mít i praktické zážitky, například účast na ekologických projektech.
- **Ekologická odpovědnost:** Programy mohou povzbuzovat studenty k přemýšlení o dopadech jejich chování na životní prostředí a hledání ekologicky šetrnějších alternativ. (Vališová, Kovaříková, 2021, s. 235)

Člověk a svět práce

- **Práva a povinnosti zaměstnanců:** Žáci se učí o právech a povinnostech na pracovišti, včetně práv zaměstnanců a etických standardů v pracovním prostředí.
- **Zaměstnanost a ekonomika:** Vzdělávání může zahrnovat studium ekonomických principů, vztahů mezi vzděláním a zaměstnatelností a výzvy související s moderním pracovním trhem.
- **Rozvoj dovedností pro práci:** Programy mohou zdůrazňovat vývoj dovedností nezbytných pro úspěšnou kariéru, včetně komunikačních, týmových a analytických schopností.

Informační a komunikační technologie:

- **Digitální gramotnost:** Žáci se učí efektivnímu používání informačních a komunikačních technologií, včetně schopnosti kritického hodnocení online obsahu a ochrany své digitální identity.
- **Bezpečnost online:** Vzdělávání může zahrnovat otázky bezpečnosti online, prevenci kybernetických hrozeb a etického chování při používání digitálních nástrojů.
- **Vývoj technologických dovedností:** Žáci jsou povzbuzováni k aktivnímu zapojení do technologických inovací a rozvoji dovedností nezbytných pro současný digitální svět. (NÚOV, 2024)

Na těchto příkladech můžeme vidět, že průřezová témata nejsou jen abstraktními koncepty, ale že jsou důležitým prvkem vzdělávacího procesu. Průřezová témata rozvíjí holistický přístup. Pomáhají žákům vidět vzdělávání jako celistvý proces, který zahrnuje nejen znalosti, ale i hodnoty a dovednosti. Přípravují je na skutečný život. Učí je dovednostem, které jsou důležité v osobním i profesním životě. Podporují aktivní občanství. Pomáhají žákům stát se angažovanými a informovanými občany, kteří mají vliv na společnost. Průřezová témata zároveň zvyšují vzdělanost. Rozšiřují žákům obzory a náhled na svět, což je výhodou jak pro ně samotné, tak pro společnost jako celek.

„Smyslem a posláním průřezových témat tedy je seznámit žáky s konkrétními problémy, s nimiž se budou pravděpodobně ve svých životech potkávat.“ (Vališová, Kovaříková, 2021, s.235)

Průřezová témata mají v rámci Rámcového vzdělávacího programu důležitou roli při formování kvalitního a komplexního vzdělání. Pomáhají žákům rozvíjet dovednosti a hodnoty, které jsou nezbytné pro úspěšný a naplněný život. Jejich integrace do vzdělávacího procesu je důležitým krokem ke vzdělání.

Průřezová témata si každá škola uzpůsobuje dle svých možností, podmínek a oboru zaměření.

5 Průřezové téma Člověk a svět práce na střední škole

Průřezová témata mají v českém vzdělávání středního stupně důležitý význam a mezi ně patří i téma Člověk a svět práce. Toto téma je významné, jelikož se podílí na přípravě středoškoláků na jejich budoucí profesní dráhu a život v moderním světě práce. V České republice je toto téma integrováno do několika oblastí. Patří mezi ně např.

- 1. Orientace na trhu práce.** Středoškoláci jsou seznamováni s různými profesními obory, pracovními příležitostmi a kariérními možnostmi. Cílem je, aby žáci získali lepší představu o svých budoucích profesních cílech.
- 2. Pracovní dovednosti.** "Člověk a svět práce" se také zaměřuje na rozvoj praktických dovedností potřebných v pracovním životě, jako je komunikace, týmová spolupráce, plánování, řízení času a další.
- 3. Etika a právní aspekty.** Žáci se seznámí s etickými a právními normami v pracovním prostředí, což jim pomůže chápat význam etického chování a právního rámce v práci.
- 4. Podnikání a inovace.** Studenti mají možnost studovat základy podnikání a inovací, což jim dává vhled do světa podnikání a možnost vytvářet a rozvíjet vlastní nápady a projekty.
- 5. Zaměstnanost.** V tématu „Člověk a svět práce“ se také diskutuje o aktuálních otázkách týkajících se zaměstnanosti, jako jsou změny na trhu práce, nezaměstnanost a další sociální aspekty.
- 6. Realizace tématu v praxi.** Výuka odborných předmětů: Průřezová témata jsou integrována do výuky různých odborných předmětů na středních školách. Žáci se tak mohou učit odborný obsah a zároveň rozvíjet dovednosti související s prací.
- 7. Projekty a exkurze:** Středoškoláci mají příležitost účastnit se projektů, praxe a exkurzí, které jim umožňují získat praktické zkušenosti v reálném pracovním prostředí.
- 8. Pracovní poradenství:** Školy poskytují pracovní poradenství, které studentům pomáhá při výběru kariérních cest a upozorňuje na aktuální možnosti na trhu práce. (NPI ČR, 2024)

6 Exkurze

6.1 Exkurze jako jedna z forem výuky

„Exkurze je forma výuky, která probíhá jako řízené pozorování v originálních provozních podmínkách takového prostředí, které by se žákům obtížně jiným způsobem přibližovalo, nebo které chce učitel žákům přiblížit pro prohloubení teoretických poznatků a konfrontovat je s praxí.“ (Slavík, Miller, 2012, s. 59)

Exkurze dělíme

1. **dle zaměření** na:

- Tematickou – ta má za úkol pozorovat jedno určité téma (krmení drůbeže)
- Komplexní odbornou – při níž by žáci měli získat poznatky na jedné exkurzi z více disciplín (péče o drůbež)
- Komplexní mezipředmětovou – je zaměřena nejen na odbornou část, ale zároveň na všeobecně vzdělávací předměty (spojeno například s návštěvou muzea)

2. **dle funkce** na:

- předběžnou – ta je zařazena před probráním daného teoretického celku
- následnou – bývá zařazena až po probrání souvisejícího tématu

Exkurze může hrát významnou roli pro žáka i při výběru jeho budoucího povolání, nebo získání nových zájmů. (Čapek, 2014, s. 195) Dle Skalkové (2007, s. 233) plní exkurze různé cíle, mezi které patří:

- „propojuje názornost vyučování,
- prohlubuje společenskovední, přírodovědné, technické či pracovní znalosti žáků,
- ukazuje praktický význam osvojovaných poznatků a jejich využití,
- navozuje vztah vyučování k praktickému životu,
- posiluje motivaci, zájem“.

Účinnost exkurze závisí na poctivé, promyšlené a důkladné přípravě a organizaci. Té je věnována následující kapitola.

6.2 Organizace exkurze

Organizace exkurze vyžaduje pečlivou přípravu od učitele i žáků. Než začne exkurze, je důležité stanovit cíl této akce a zahrnout ji do plánu exkurzí školy. Učitel musí zajistit povolení pro návštěvu podniku a vyřešit potřebné formalistní kroky, jako je veterinární potvrzení o nakažové situaci nebo hygienické potvrzení. Dále se musí postarat o dopravu, stravování a případně i ubytování pro žáky.

Před odjezdem musí učitel jasně formulovat metodiku průběhu exkurze, včetně úkolů pro žáky a pokynů pro chování. Je nezbytné seznámit žáky s cíli exkurze a zadat jim úkoly, které mohou být buď individuální nebo skupinové, aby zaměřili svou pozornost na specifické části exkurze.

Během samotné exkurze je učitel vedoucím, který usměrňuje pozornost žáků, vede je k zápisu poznámek a podporuje diskuzi. Snaží se udržet pozornost žáků a poskytuje odpovědi na případné otázky. Vzhledem k počtu žáků ve skupině, ideálně kolem 25, je průběh exkurze přizpůsoben tak, aby byl efektivní a interaktivní.

Po návratu následuje zpracování a hodnocení výsledků exkurze. Tuto část může učitel provést co nejdříve ve školním prostředí. Žáci odevzdávají písemné zpracování exkurze, splněné úkoly a někteří mohou prezentovat své poznatky. Učitel v závěrečném hodnocení posuzuje chování a přístup žáků k exkurzi a zhodnocuje dosažené výsledky vzhledem k stanovenému cíli exkurze. Součástí závěrečného hodnocení může být i diskuse o získaných poznatcích. (Slavík, Miller, 2012, s. 60-61)

6.3 Mezipředmětové vztahy v rámci exkurze

Mezipředmětové vztahy a exkurze: Spojující zkušenost

Mezipředmětové vztahy a exkurze představují důležitou součást vzdělávacího procesu. Tyto aktivity pomáhají žákům získat komplexní pohled na různé disciplíny a aplikovat znalosti z jednoho předmětu na jiný. V této kapitole se budeme zabývat tím, jak mezipředmětové vztahy a exkurze obohacují vzdělávací zkušenost žáků.

„Předpokladem aktivní činnosti žáků je především motivace této činnosti.“ (Vališová, Kovaříková, 2021, s.133)

Exkurze, cesty za vzděláním mimo běžné školní prostředí, jsou významným prvkem mezipředmětových vztahů. Během exkurzí mají žáci možnost zkoumat reálné aplikace učiva, které se učí ve třídě. Tímto způsobem se učivo stává mnohem konkrétnějším a zapamatovatelnějším.

Mezipředmětové vztahy rezonují během exkurzí. Žáci často zjišťují spojitosti mezi různými disciplínami a předměty během svých vzdělávacích akcí. Například, během exkurze na ekologickou farmu mohou žáci spojit vědomosti z biologie, chemie a udržitelnosti, když zkoumají, jaké praktiky jsou využívány k udržitelnému zemědělství. Tyto vztahy umožňují žákům vidět, jak jsou různé předměty propojeny v reálném světě.

Exkurze také rozvíjejí dovednosti jako kritické myšlení, komunikace a týmová spolupráce. Žáci jsou často vedeni k tomu, aby kladli otázky, pozorovali a zaznamenávali své zkušenosti, a sdíleli své poznatky s ostatními. To podporuje aktivní účast a interakci mezi studenty a učiteli.

Kromě toho mohou exkurze přinášet inspiraci a motivaci k učení. Když studenti vidí, jak se učivo uplatňuje v reálném světě, mohou se cítit více motivováni a spojeni se svým vzděláváním. To může vést k většímu zájmu o daný předmět a většímu úsilí při studiu. (Vališová, Kovaříková, 2021, s. 134)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Vlastní šetření

7.1 Charakteristika místa šetření

7.1.1 Plzeňský kraj

Přesto, že se Plzeňský kraj řadí mezi třetí největší kraj v ČR, hustotou zalidnění je až na předposledním místě. Město Plzeň, které je přirozenou metropolí kraje doplňuje velký počet menších obcí. Města střední velikosti tento kraj v podstatě postrádá. Větší průmyslová výroba je centralizována právě do Plzně a jejího blízkého okolí. V ostatních místech kraje nacházejí lidé uplatnění především v zemědělství a službách.

Tabulka 1: Základní informace o kraji

Rozloha	7.649 km ²
Počet obyvatel (k 30. 9. 2022)	580.212
Počet obyvatel na 1 km ²	75
Počet obcí s rozšířenou působností	15
Počet obcí s pověřeným obecním úřadem	35
Počet obcí	501
Průměrná hrubá mzda (3. čtvrtletí 2022)	36.808 Kč
Nezaměstnanost (k 30. 11. 2022)	2,73 %

Zdroj: Plzeňský kraj, 2024

7.1.2 SOU stavební

Pro místo šetření bylo vybráno Střední odborné učiliště stavební v Plzni – obor Truhlář (33-56-H/01), kde byly provedeny rozhovory s učiteli odborného výcviku a žákům byly rozdány dotazníky týkající se jejich studia a dalšího osobního rozvoje.

Druhá strana šetření byla provedena v soukromé truhlářské firmě. Zde rozhovor poskytl sám majitel firmy.

Střední odborné učiliště stavební v Plzni má tradici již od roku 1984 a po spojení dalších dvou plzeňských učilišť v roce 1996 a 1998 se stalo jedinou institucí v Plzeňském kraji, která nabízí výuku tříletých oborů vzdělání s výučním listem se zaměřením na stavebnictví. V současnosti školu navštěvuje na 400 žáků v sedmi tříletých oborech a dále zde najdeme dva obory nástavbového studia středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou. (SOU, 2024)

Tato škola byla do šetření vybrána, jelikož se jedná o jednu z největších středních odborných škol v pro mě známém Plzeňském kraji. Navštěvují ji žáci z celého tohoto kraje a dotazníkové šetření tak má větší výpovědní hodnotu, než by tomu bylo u malých, lokálních středních učilišť.

Truhlářství Euro Urban s.r.o. je soukromou firmou, která vznikala již v roce 1996 Zabývá se nejen klasickou truhlářskou výrobou, ale její rozsah je na středně malou firmu poměrně velký. Firma se za použití nejmodernějších technologií zabývá posledními novinkami na poli truhlářské výroby. Najdeme zde populární CNC obrábění, firma poskytuje široký výběr řezbářských produktů, méně známá může být i takzvaná metoda „ohýbání dřeva“. (Euro Urban, 2024)

Tuto firmu jsem si pro svoji práci vybral záměrně. Majitel, který pod dohledem svého otce začal podnikat po dokončení učebního oboru vycházel ze stejných podmínek, jako dotazovaní žáci. Ukázka výrobků je v Příloze 4.

7.2 Dotazníkové šetření a individuální rozhovory

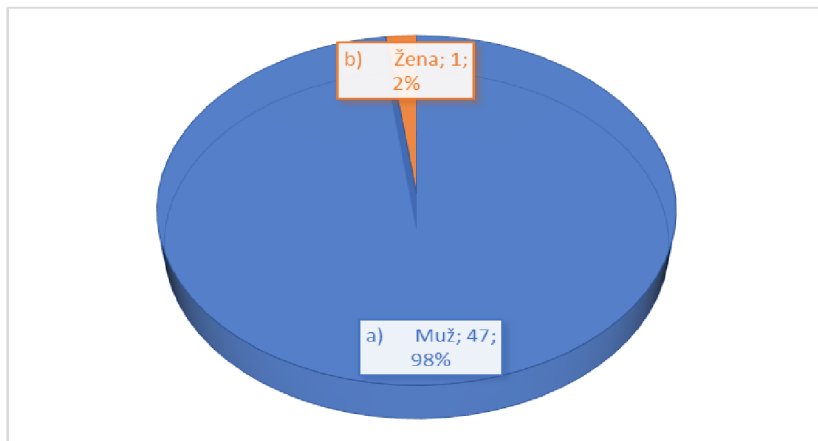
7.2.1 Realizace šetření

Dotazníky žákům střední odborné školy byly rozdány v tištěné formě 19.1.2024. Z rozdaných 48 dotazníků se jich vrátilo 48 vyplněných. Distribuce a sběr dotazníků byl realizován za podpory učitelů odborného výcviku. Podoba dotazníkového šetření viz Příloha 1. Individuální rozhovory byly vedeny s učiteli odborného výcviku a majitelem truhlářské firmy a otázky jsou uvedeny v Příloze 2 a 3. Rozhovory s učiteli odborného výcviku byly provedeny 19.1.2024. Rozhovor s majitelem dané firmy byly provedeny dne 8.1.2024. Rozhovory byly zpracovány se souhlasem dotazovaných osob.

7.2.2 Výsledky dotazníkového šetření

Z grafu 1 je zřejmé, že v oboru Truhlář převažují chlapci.

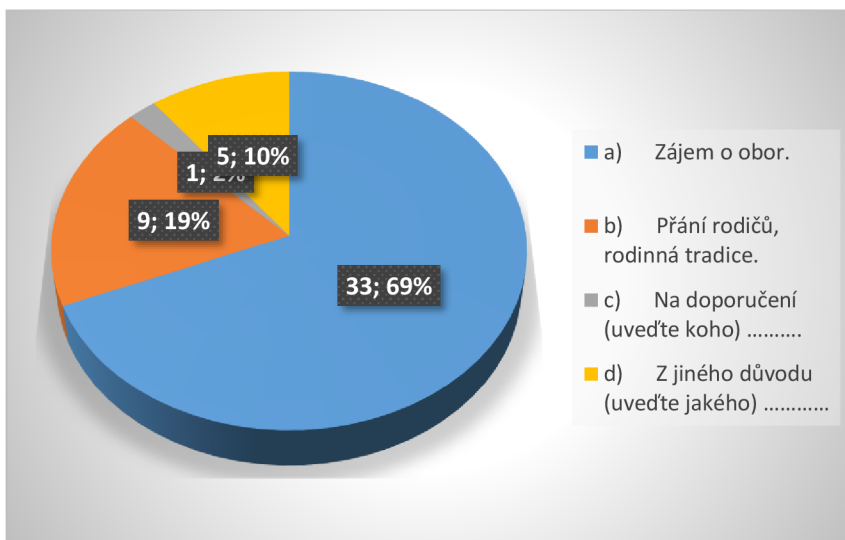
Graf 1: Pohlaví

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Zájem o obor uvádí jako svůj důvod studia více než dvě třetiny žáků. To je pozitivní zjištění. Žáci studují obor, který je skutečně zajímavá. Druhým nejčastěji zmiňovaným důvodem bylo přání rodičů.

Graf 2: Důvod výběru oboru

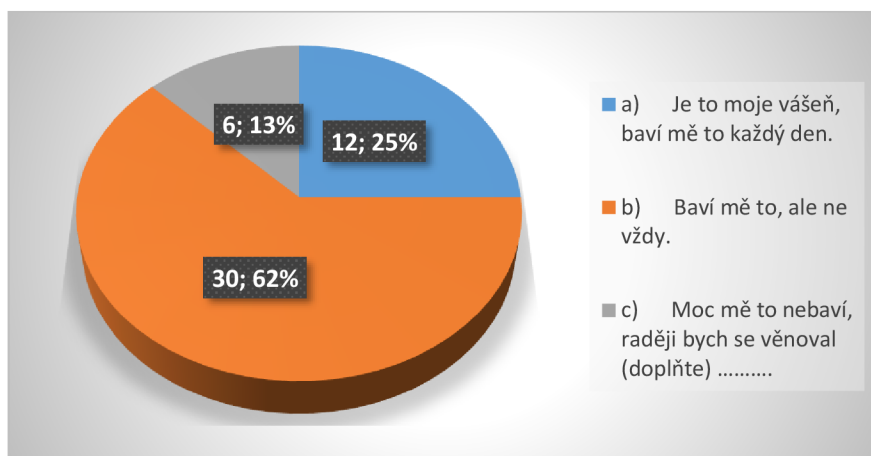

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Potěšitelnou odpovědí byla ta, že žáky pracovat se dřevem a vytvářet vlastní výrobky baví. 25 % uvádí, že vždy, 62 % to baví, ale ne vždy. Pouze 13 % žáků to nebaví.

Jako důvod uvádí, že by se chtěli věnovat jinému oboru, např. práci u policie, ve sportovním odvětví, nebo i hraní her. Společně tedy s nejzastoupenější odpovědí „Baví mě to, ale ne vždy.“ si můžeme položit otázku, zda jsou žáci během studia správně motivováni.

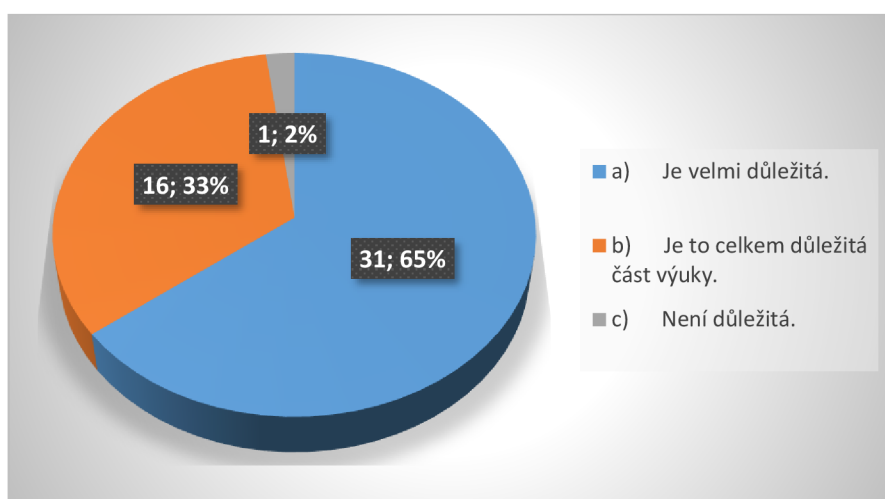
Graf 3: Baví vás pracovat se dřevem a vytvářet vlastní výrobky?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Z grafu 4 vyplývá, že 2/3 dotazovaných žáků vidí praxi jako velmi důležitou součást jejich studia. Jedna třetina žáků pak jako „celkem důležitou“ část výuky. Můžeme tedy konstatovat, že žáci si uvědomují důležitost praktických cvičení ve svém učebním oboru.

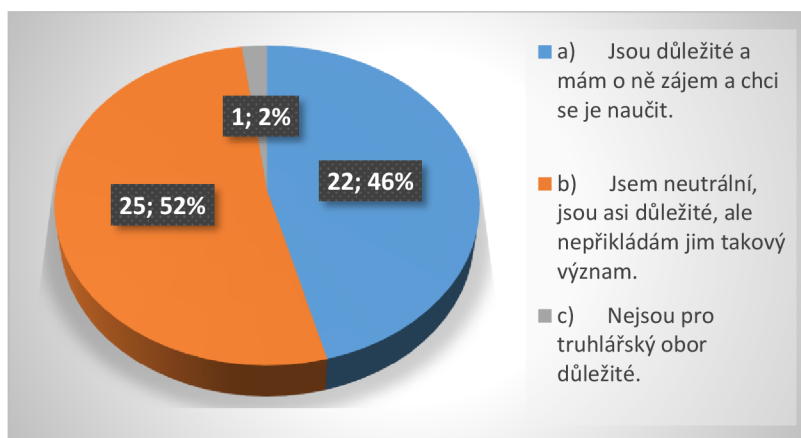
Graf 4: Jak vnímáte důležitost praxe ve vámi studovaném oboru?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Z odpovědi na otázky týkající se postoje k novým technologiím a trendům ve studovaném oboru vyplývá, že minimum žáků je nepokládá za důležité. Přibližně polovina jim přikládá částečnou a druhá polovina velkou důležitost. Žáci si dle všeho **uvědomují potřebu jít s dobou**, i když se to na první pohled u tradičního řemesla nemusí zdát důležité.

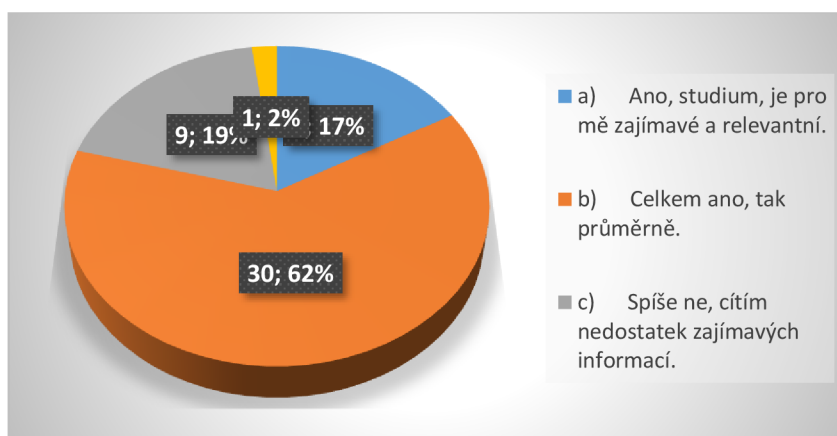
Graf 5: Jaký je váš postoj k novým technologiím a trendům ve vámi studovaném oboru?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Na otázku, zda je baví studium na škole odpověděla většina žáků (62 %), že je „celkem spokojená“. Pro 17 % žáků je studium zajímavé. 19 % uvádí, že je spíše nebaví a jako důvod uvádí, že jim chybí zajímavé informace. Zklamán se cítí být student, který uvádí „Je to nuda.“ Na základě názoru nespokojených žáků je nutné se zamyslet, co udělat, aby studium bylo pro žáky **zajímavějším**.

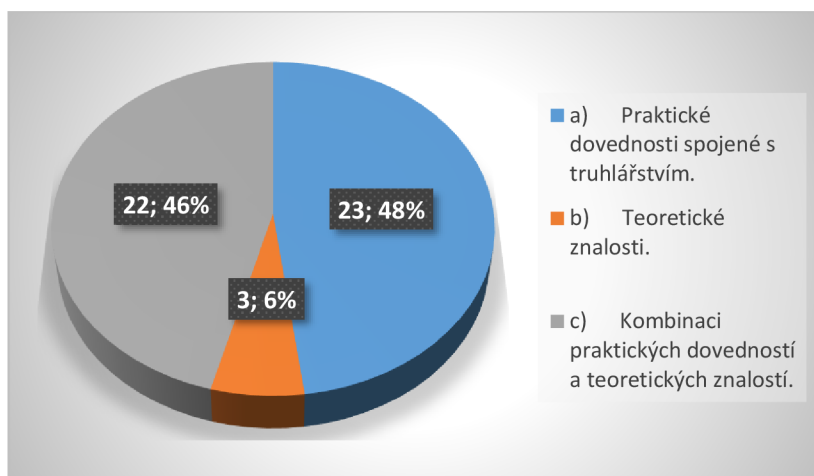
Graf 6: Baví tě studium na škole?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

V odpovědi na otázku „Jaké znalosti či dovednosti byste chtěli získat v průběhu vzdělávání“ se odpovědi dělí v podstatě na dvě poloviny. Jedna část žáků má zájem především o získání praktických dovedností. Druhá polovina stojí o kombinaci dovedností teoretických a praktických. O pouze teoretické znalosti projevilo zájem minimum žáků. **Úzké propojení mezi teorií a praxí** by tedy uvítala většina žáků.

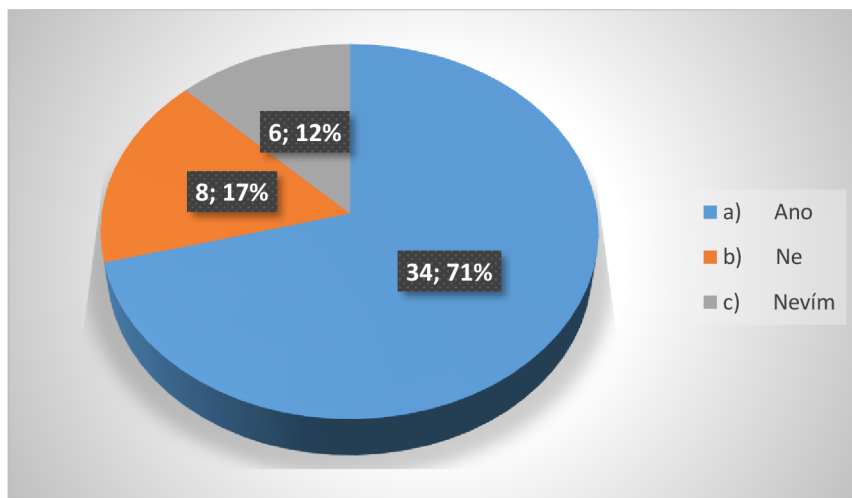
Graf 7: Jaké znalosti či dovednosti byste chtěli získat v průběhu svého odborného vzdělávání?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Dvě třetiny žáků soudí, že prostor věnovaný praktické výuce je dostačující. Oproti tomu každý třetí žák o tom přesvědčen není. Jak by bylo možné **zajistit, aby i pro tuto třetinu výuka praxe byla plnohodnotnou?**

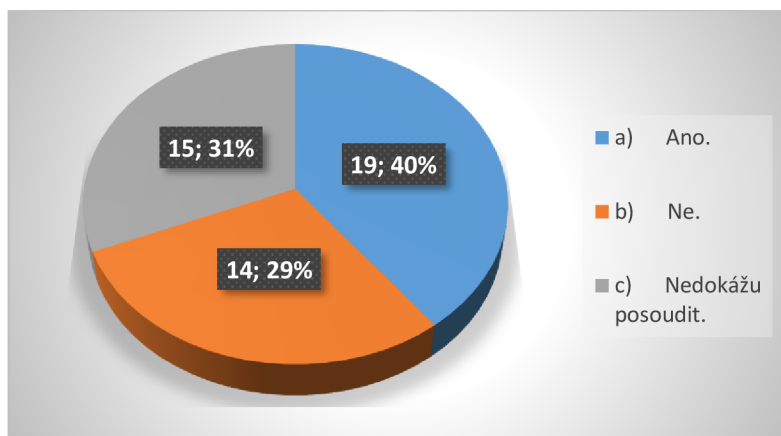
Graf 8: Věnuje vaše škola dostatečný prostor výuce praxe?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

V odpovědi na otázku, zda se žáci domnívají, že výuka na škole odpovídá aktuálním potřebám trhu práce se žáci rozdělili na tři zhruba stejně velké skupiny. Otázkou je proč 1/3 odpověděla ne a proč 1/3 toto nedokázala posoudit. **Do výuky by bylo vhodné začlenit více názorných příkladů budoucího uplatnění žáků.**

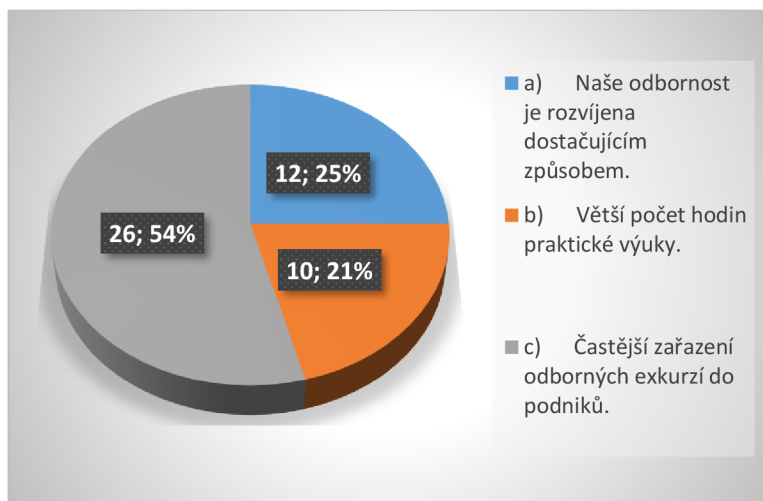
Graf 9: Domníváte se, že výuka na škole odpovídá aktuálním potřebám trhu práce?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Odpovědi na následující otázku poskytly inspiraci, jak více rozvíjet odbornost žáků. Čtvrtina dotazovaných žáků soudí, že jejich odbornost je rozvíjena dostačujícím způsobem. Pětina by pak uvítala větší počet hodin praktické výuky a více než polovina by si přála **častější zařazení odborných exkurzí.**

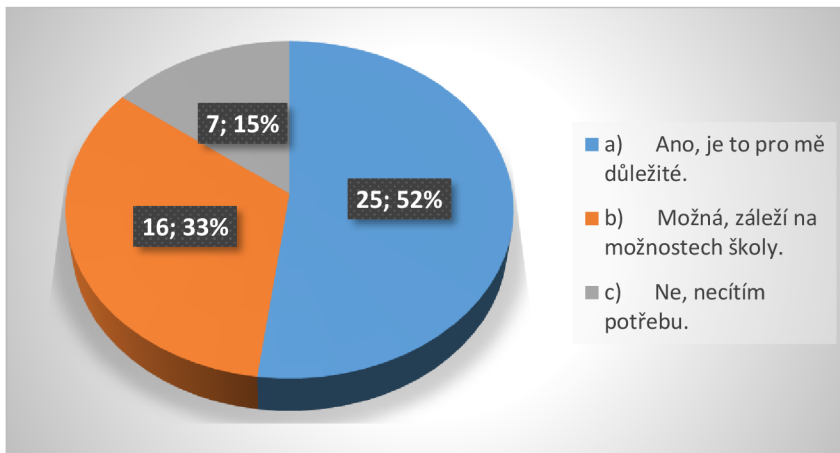
Graf 10: Co myslíte, že by v současné době nejvíce přispělo k vašemu odbornému rozvoji?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Většina žáků **by uvítala návštěvu fungujícího podniku** jejich zaměření, tzn. truhlárnu, aby zde více poznala praxi.

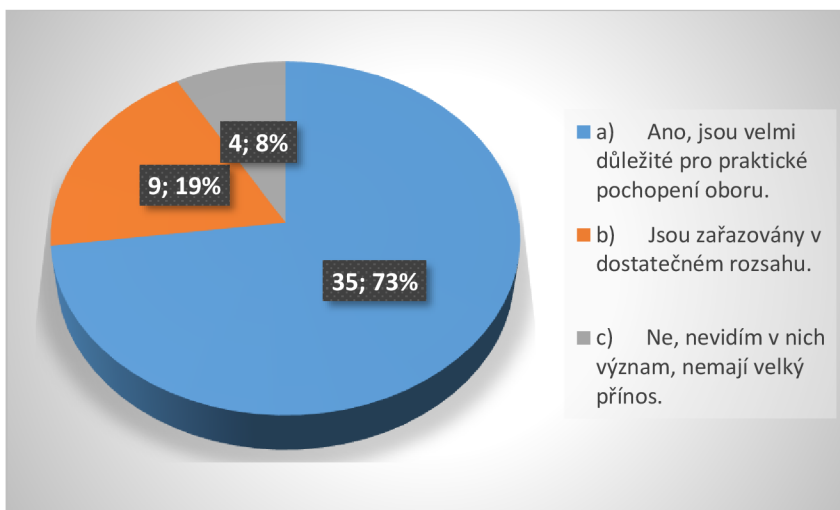
Graf 11: Měl/a byste zájem více poznat praxi a procesy ve skutečné truhlárně?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Odpověď na následující otázku byla již částečně získána (graf 10), kdy žáci sami navrhovali exkurzi jako cestu k odbornému rozvoji. Odpovědi na tuto otázku to potvrzují. Pouze minimum žáků nevidí v odborných exkurzích velký přínos. Necelá pětina je přesvědčena o dostatečném zařazení odborných exkurzí. Skoro tři čtvrtiny žáků však berou **odborné exkurze jako velmi důležité**.

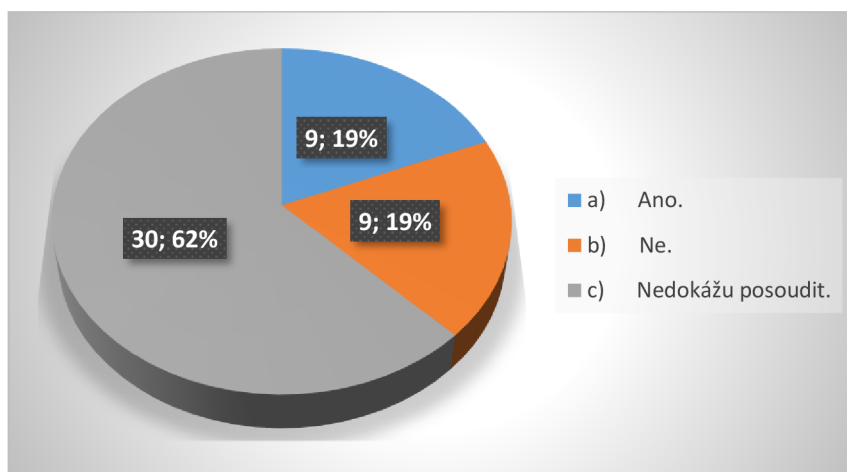
Graf 12: Měly by být do výuky zařazovány více odborné exkurze?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

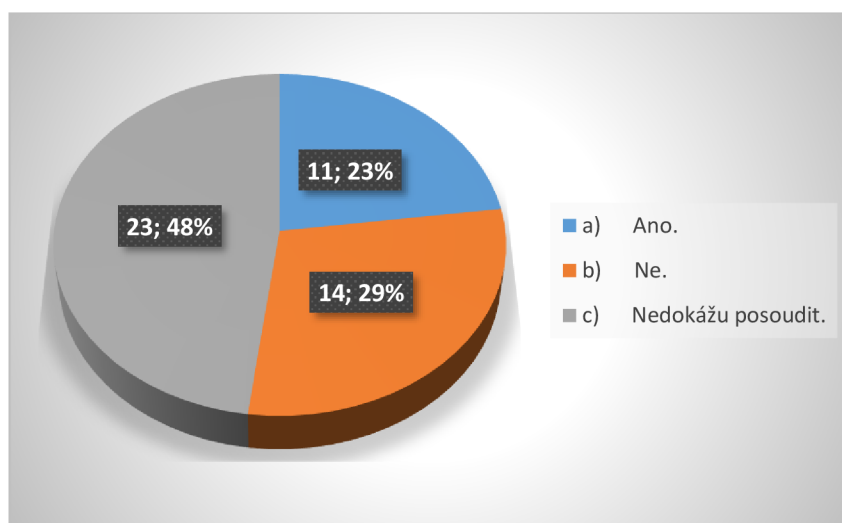
Trochu překvapující v odpovědích na následující otázku je skutečnost, že nadpoloviční většina žáků nedokáže posoudit, zda škola dostatečně spolupracuje s místními podniky. To může být znamením, že buď škola této spolupráci nepřikládá takový význam, nebo že **žáci tuto spolupráci nepocítují**. V tom případě by byla vhodná nějaká forma informovanosti žáků.

Graf 13: Spolupracuje škola s místními podniky a firmami ve vašem oboru dostatečně?

Četnost odpovědí b) a c) je téměř alarmující. Žáci necítí jistotu budoucího uplatnění po vystudování svého oboru. Otázkou tedy zůstává, jak pro žáky získat přehled o tom, **co případní budoucí zaměstnavatelé od svých zaměstnanců očekávají**.

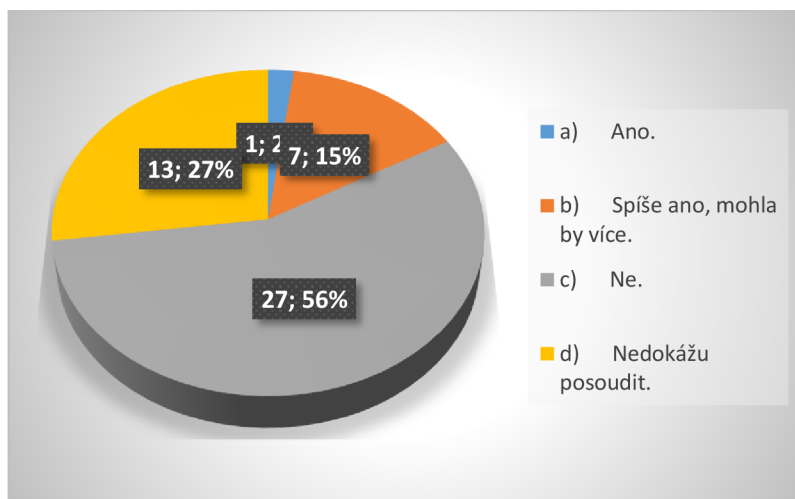
Graf 14: Domníváte se, že vás škola dostatečně připraví na vstup na trh práce, zejména ve vystudovaném oboru?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Pouze jeden žák odpověděl, že mu škola při shánění brigády, případně budoucího zaměstnání pomáhá. Nadpoloviční většina je přesvědčena o opaku. Z toho můžeme usuzovat, že **žáci by potřebovali užší kontakt s aktuální situací na pracovním trhu, a především pomoc školy.**

Graf 15: Pomáhá vám škola při hledání brigády/stáže nebo budoucího pracovního místa?

Zdroj: vlastní šetření, 2024

Poslední otázka se týkala doporučení žáků škole, aby lépe připravila absolventy na trh práce.

Mezi nejčastějšími náměty na zlepšení byly:

- Více se seznámení se stroji.
- Modernizace učeben.
- Obsluha CNC strojů.
- Praxe ve firmách.
- Více exkurzí.
- Kurz ovládání CNC.
- Praxe na CNC a soustruhu.
- Obrábění na CNC

7.2.3 Výsledky individuálního rozhovoru s učiteli odborné praxe

1. Jak dlouho působíte v oboru a jak dlouho na této škole?

- Uč1: 1 rok ve škole, 14 let v oboru.
- Uč2: 14 let ve škole, 40 let v oboru.
- Uč3: V oboru působím 35 let v oboru, na této škole jsem půl roku.

2. Jak vnímáte důležitost výuky praxe v oboru Truhlář? Domníváte se, že praktické výuce věnuje škola dostatečný prostor?

- Uč1: Ano.
- Uč2: Ano.
- Uč3: Ano, vnímám ji pozitivně. Žáci se zde naučí základní poznatky k oboru. Domnívám se, že ano.

3. Jaký je Váš postoj k zavádění moderních technologií a trendů v tomto oboru? Domníváte se, že jim škola při výuce věnuje dostatečný prostor?

- Uč1: Moderní technologie jsou velice důležité. Ano, věnuje.
- Uč2: Kladný. Ano.
- Uč3: Velice kladný. Domnívám se, že ano.

4. Připravuje, dle Vašeho názoru, škola absolventy dostatečně na vstup na trh práce? Odpovídá příprava žáků jeho aktuálním potřebám? Pokud ne, proč a co byste doporučil, aby došlo ke zlepšení?

- Uč1: Ano, ano, větší snaha žáků.
- Uč2: Ano.
- Uč3: Podle mého názoru ano.

5. Co myslíte, že by v současné době nejvíce přispělo k odbornému rozvoji žáků na této škole?

- Uč1: Více exkurzí do firem.
- Uč2: Více zapojení do CNC výuky.
- Uč3: Práce ve firmách.

6. Zařazujete do výuky exkurze v autentických podmínkách, tzn. ve truhlárnách? Je o ně ze strany žáků zájem?

- Uč1: Ano, snažím se, ale moc jich není. Zájem žáků je velký.
- Uč2: Ne. Ano.

- Uč3: Chci je vzít ve 2. pololetí na exkurze do firem. 3. ročník. Mladší žáci zatím nemají zájem.

7. Spolupracuje dle Vašeho názoru škola dostatečně s místními podniky? Pokud ne, z jakého důvodu?

- Uč1: To nemohu posoudit.
- Uč2: Ano.
- Uč3: Jsem na škole krátce. Nemám informace.

8. Pomáhá škola žákům při hledání brigády/stáže, nebo budoucího pracovního uplatnění? Pokud ano, jak? Pokud ne, proč?

- Uč1: Ano, já sám jim dávám kontakty, aby měli určitý rozhled.
- Uč2: Ano, praxí ve firmě.
- Uč3: Určitě ano. Nabídkou práce ve firmách.

7.2.4 Výsledky rozhovoru s majitelem truhlářské firmy

Rozhovor s majitelem truhlářské firmy:

1. Čím se Vaše firma zabývá? Kolik má v současné době zaměstnanců? Je tento počet dostačující?

- Firma se zabývá truhlářskou výrobou (okna, dveře, schodiště, nábytek atd.). Má 10 zaměstnanců a tento počet je v tuto chvíli dostačující.

2. Jaká je současná strategie firmy v oblasti lidských zdrojů a personálního rozvoje?

- Modernizací částečně nahradit lidské zdroje.

3. Spolupracuje firma s vysokými a středními odbornými školami při hledání potenciálních zaměstnanců? Pokud ne, proč?

- Občas máme žáky či studenty na praxi, ale zatím u nás po dokončení studia zůstal pracovat jen jeden. Nepovažujeme to zatím za potřebné.

4. Domníváte se, že absolventi, zejména středních odborných škol, jsou na vstup na trh práce dostatečně připraveni? Zdůvodněte, prosím, případně sdělte, co byste školám doporučil.

- Nejsem úplně kompetentní, abych na toto odpověděl. Ze zkušeností, které máme s žáky na praxi, musím konstatovat, že jim chybí zájem. Školy se snaží

zajistit výuky praxe i v konkrétních podnicích, ale mám pocit, že je to žákům jedno. Doporučil bych školám, aby žáky více motivovaly, např. rozhovory s absolventy, kteří se řemeslu věnují, prezentací moderních trendů, návštěvami firem. Možná by stálo za úvahu do toho „vtáhnout“ i rodiče.

5. Požadujete od nově nastupujících zaměstnanců praxi? Pokud ne, jak nedostatek praxe ve firmě řešíte?

- Praxi vyloženě nepožadujeme. Jsme schopni zajistit zaškolení a pomoc od zkušenějších zaměstnanců.

6. Cítíte zájem absolventů odborných škol o práci ve firmě? Jaké procento mezi novými zaměstnanci tvoří absolventi?

- I přesto, že vyloženě nepožadujeme praxi, necítíme zájem. Absolventi tvoří pouze 10 %.

7. Vytváříte sami nějaké příležitosti pro žáky středních škol? Vytváříte nějaké speciální programy? Pořádáte exkurze?

- Podporujeme stáže a praxe pro žáky, žádné speciální programy nevytváříme. Exkurze sami nepořádáme, ale nebráníme se, pokud by školy projevíly zájem.

8. Jaká je politika firmy vůči zaměstnaneckým benefitům a motivaci pro mladé talenty?

- Pružná pracovní doba, peníze, slušné jednání. Jiné speciální benefity neposkytujeme.

7.3 Celkové zhodnocení a komparace výsledků

Z dotazníkového šetření u žáků vyplynulo, že většina má zájem o obor, že je studium a možnost vytvářet vlastní výrobky baví a že je zajímaví nové trendy a technologie. Praxi považují za důležitou a domnívají se, že škola výuce praktických dovedností věnuje dostatek času. Pro lepší propojení teorie a praxe by uvítali více exkurzí. Dle jejich názoru jim škola příliš nepomáhá při hledání brigád. Také nemají povědomí to tom, zda škola spolupracuje s místními firmami.

Individuální rozhovory s 3 učiteli střední odborné školy přinesly odpovědi, že škola věnuje dostatečný prostor praktické výuce. Dobře připravuje své žáky na budoucí uplatnění na trhu práce. Učitelé vnímají zavádění moderních technologií jako velmi důležitou součást soudobé výuky. Stejně jako u dotazníků se žáky zde zazněla

důležitost a chuť věnovat se ve výuce metodě CNC obrábění dřeva. Učitelé by také viděli jako přínos častější organizování odborných exkurzí, kde by se žáci s novými technologiemi blíže seznámili – v tom se zcela shodli se žáky.

Individuální rozhovor s majitelem firmy přinesl zjištění, že zájem a pozitivní zkušenosti s výchovou žáků a absolventů firma má a sama podporuje stáže. Na druhé straně majitel nevidí u absolventů velký zájem o práci ve firmě a mnohem více, než nedostatek praxe mu vadí nezájem žáků. Exkurze firma sama nenabízí, ale nebrání se tomu.

8 Vlastní doporučení

Analýza provedená prostřednictvím dotazníků mezi žáky a individuálních rozhovorů s učiteli a majitelem truhlářské firmy ukázala na několik důležitých bodů, které by mohly vést ke zlepšení výuky a přípravy studentů pro pracovní trh. Zájem o obor je zřejmě vysoký, což je pozitivní zjištění, nicméně, někteří žáci vyjádřili určité obavy a pochybnosti ohledně budoucího uplatnění.

Prvním doporučením je uspořádat odbornou exkurzi do fungující truhlářské firmy. Tato exkurze by poskytla žákům možnost vidět a slyšet, jak taková firma funguje v praxi. Přímý kontakt s reálným provozem může žákům poskytnout cenné poznatky o tom, co od nich budou budoucí zaměstnavatelé očekávat a jaké dovednosti a znalosti jsou v praxi nezbytné. Návrh exkurze je uveden v kapitole 9.

Dalším důležitým krokem by mohlo být začlenění moderních technologií, jako jsou CNC stroje, do výuky. Vzhledem k tomu, že se v průmyslu stále více prosazují automatizované procesy, je nezbytné, aby žáci získali zkušenosti s těmito technologiemi již během svého studia. Kurzy ovládnutí CNC strojů a praktická práce na těchto strojích by mohly poskytnout žákům konkurenční výhodu na trhu práce. Vzhledem k tomu, že majitel firmy Euro Urban tento stroj vlastní, bylo by možné žáky v rámci exkurze seznámit s jeho činností. Popis práce s CNS strojem je uveden v Příloze 5.

Dále by bylo vhodné více investovat do modernizace učeben a technického vybavení. Více prostředků věnovaných na obnovu a aktualizaci strojů a zařízení umožní žákům pracovat s moderní technikou a připravit je tak lépe na požadavky současného trhu.

Spolupráce se zaměstnavateli a firmami by mohla být posílena prostřednictvím více exkurzí a praktických stáží. Tím by se umožnilo studentům získat přímou zkušenost s pracovním prostředím a náplní práce v truhlářském odvětví.

Bylo zjištěno, že je třeba klást větší důraz na propojení teoretického vzdělávání s praktickými dovednostmi a zkušenostmi z reálného světa práce. Užší spolupráce se zaměstnavateli a větší důraz na praxi by mohly žákům poskytnout lepší přípravu a zvýšit jejich šance na úspěšné uplatnění po ukončení studia.

Z rozhovoru s majitelem truhlárny vyšlo najevo, že i on by se odborným exkurzím nebránil. Navíc by příběh majitele truhlářské firmy, který prošel stejnou školou jako žáci a začínal svou kariéru v malé garáži, byl motivací pro mladé lidi. Tento jeho příběh ukazuje, že tvrdá práce, odhodlání a víra ve vlastní schopnosti mohou vést k úspěchu i ve velmi konkurenčním odvětví. Žáci by motivaci cítili i v tom, že i oni mohou dosáhnout svých cílů, pokud budou, stejně jako tento majitel, poctivě pracovat a že mohou i přes počáteční problémy spočívající v menších zkušenostech dosáhnout úspěchů.

9 Realizace návrhu odborné exkurze

Po zpracování dotazníků, rozhovorů a návštěvě truhlářské firmy jsem se rozhodl pro vypracování návrhu odborné exkurze tak, aby naplnila co nejvíce bodů k průřezovému tématu člověk a svět práce. Zároveň měla pozitivní a motivační dopad na žáky a naplnila jejich očekávání, která vzešla z dotazníků.

A. Příprava:

Informování žáků o plánované exkurzi a jejím cíli.

Představení tématu a významu exkurze pro jejich vzdělání a profesní růst.

Zajištění souhlasu rodičů nebo zákonných zástupců studentů.

Rozdělení žáků do menších skupin pro lepší organizaci během exkurze.

Seznámení se s bezpečnostními pokyny a pravidly chování v průběhu exkurze.

B. Organizace:

Kontaktování majitele truhlářské firmy a domluva termínu a podrobností exkurze.

Zajištění dopravy pro žáky k místu exkurze.

Příprava pracovních listů pro žáky, které budou sloužit k zaznamenání poznatků a zkušeností během exkurze.

C. Průběh exkurze:

1. Přivítání, úvodní slovo majitele

Žáci budou přivítáni majitelem firmy, který jim přiblíží historii společnosti, včetně začátků a současných aktivit. Pan majitel přiblíží žákům své studium a své vlastní zkušenosti při zakládání firmy. Působíme na žáky motivačně. Pan majitel vychází ze stejného prostředí, ve kterém se žáci nyní nacházejí. V případě potřeby jsou žáci rozděleni do skupin. Předem domluvení průvodci se ujímají svých skupin. V následujících krocích žáci navštíví různé prostory.

2. Kanceláře

Následuje prohlídka technického zázemí firmy. Žáci jsou provázeni procesem výroby od samotného zaměření u zákazníka a přenesení návrhu do počítačového programu, přes finální výkres a prezentační 3D model, až po fotodokumentaci realizací.

3. Sklad materiálu (dřeva)

Žáci si prohlédnou různé způsoby skladování dřeva a pochopí nutná bezpečnostní opatření související se skladováním materiálu. Žáci jsou upozorněni na jednotlivé

druhy dřeva. Seznámí se s jejich dalším využitím. Průvodce upozorňuje na nejčastěji používané dřeviny, zároveň předvádí žákům i exotičtější dřeviny určené pro speciální zakázky.

4. Sušárna dřeva

Žáci se dozvědí o výhodách vlastního sušení dřeva. Průvodce poukazuje na ekonomické výhody. Průvodce ukazuje žákům sondy, kterými se měří vlhkost dřeva a popisuje, na jakou vlhkost se musí dřevo vysušit, aby bylo vhodné pro další zpracování.

5. Truhlárna – přípravná část

Žáci se seznámí s procesy jako je krácení a rozmítání hranolků před samotnou výrobou. Poznají základní přípravy materiálu. Seznámí se s používanými stroji.

6. Truhlárna – část spárovka

Žáci se seznámí s technikami jako je kolíkování, čepování a spárování dřeva. Důkladně si prohlédnou celou část přípravy spárovek. Průvodce upozorní na transport materiálu pod dílně z jednoho stanoviště na druhé.

7. Truhlárna – část broušení

Žákům jsou představeny různé typy brusných papírů a náročnost ručního i strojního broušení. Žáci si uvědomují důležitost jednotlivých kroků, chápou jejich posloupnost ve výrobě.

8. Lakovna

Žáci získají přehled o bezpečnostních opatřeních v lakovně a uvidí ukázky ručního i strojního lakování. Uvědomí si důležitost nakládání s nebezpečnými odpady.

9. Truhlárna – montáž

Žáci budou svědky konečné montáže výrobků z připravených dílů. Uvidí kompletaci výrobků, použití kovových spojů. Prohlédnou si stanoviště balení výrobků a expedice.

10. Sklad řezbářských doplňků

Žáci se seznámí se skladem řezbářských doplňků. Průvodce upozorní na nabídku těchto dílů na firemním e-shopu, který spravuje jeden ze zaměstnanců firmy. Žáci si uvědomí potřebu jít s dobou a důležitost znalostí v oboru ICT. Průvodce dále objasňuje popisem výroby ozdobných lišt lisováním.

11. Lis na dřevěné brikety

Průvodce zavede žáky do místnosti, kde se nachází lis na brikety z pilin. Poukáže na využití odpadu z truhlářské činnosti a jeho transformaci na dřevěné brikety, které firma dále prodává.

12. Představní metody ohýbaného dřeva

Žákům je představena metoda ohýbaného dřeva tzv. bendywood. Průvodce dopodrobna vysvětlí základy této metody, vysvětlí použití a předvede názornou ukázkou. Průvodce využívá připraveného vzorkového výrobku, aby žákům názorně předvedl výrobek zhotovený touto metodou.

13. CNC obrábění

Posledním bodem exkurze je návštěva stanovišť, kde se nachází CNC obráběcí stroje. Žáci se názorně seznámí s širokými možnostmi těchto strojů. Průvodce je seznamuje s používaným počítačovým programem a názorně předvádí stroje v akci.

14. Závěrečný rozhovor s majitelem

Závěrečný rozhovor s majitelem v jídelně pro zaměstnance, kde studenti budou mít možnost klást otázky a sdílet své dojmy z exkurze.

D. Návrat:

Diskuze o získaných poznatcích a zkušenostech z exkurze.

Vyplnění pracovních listů s hlavními poznatky a závěry z exkurze.

E. Zhodnocení:

Zhodnocení exkurze s ohledem na dosažené cíle a očekávání.

Sběr feedbacku od žáků pomocí vyplněných pracovních listů.

Diskuze o přínosech exkurze pro jejich vzdělání a profesní růst.

Zpracování feedbacku pro budoucí plánování podobných exkurzí a akcí.

10 ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce na téma „Průřezové téma Člověk a svět práce na střední odborné škole“ bylo analyzovat, jakým způsobem jsou integrována průřezová témata do výuky na středních odborných školách, a to s důrazem na téma Člověk a svět práce. V teoretické části práce byly vysvětleny pojmy, které s tématem souvisí, a to především vzdělávání, střední odborné vzdělávání, představen byl rámcový vzdělávací program i školní vzdělávací program, charakterizováno bylo průřezové téma Člověk a svět práce a dále byly představeny kroky vybrané formy vyučovací jednotky – exkurze.

V praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření s žáky a individuální rozhovory s vyučujícími. Cílem bylo zjistit jejich názory na vzdělávání žáků na vybrané škole a na to, je dostatečně propojeno teoretické a praktické vyučování a zda jsou žáci dostatečně připravováni na vstup na trh práce. Individuální rozhovory s učiteli doplnil individuální rozhovor s majitelem truhlářské firmy, v rámci kterého bylo možné získat pohled „z druhé strany“. Výsledky naznačují, že pro všechny skupiny respondentů mohou být odborné exkurze účinným nástrojem pro zlepšení přípravy žáků na trh práce a pro rozvoj jejich dovedností a znalostí v oblasti daného oboru. Z tohoto důvodu byl připraven model exkurze s popisem jejích fází.

Výsledky této práce jsou použitelné v praxi. Navrhovaný model exkurze (i další doporučení) mohou být implementovány do vzdělávacího procesu na středních odborných školách podobného zaměření a posloužit jako příklad dobré praxe.

Bakalářská práce má empirický charakter. Prezentuje výsledky dotazníkového šetření s žáky a individuálních rozhovorů s učiteli odborného výsledky. Tyto výsledky by se mohly stát vhodným podkladem pro zpracování podrobnější metodiky pro organizaci odborné exkurze, kterou by mohla realizovat nejen zvolená škola, ale která by mohla posloužit i jako příklad dobré praxe podobně zaměřeným středním školám.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014. 608 s. ISBN 978-80-247-3450-7.

PRŮCHA, Jan. *Odborné školství a odborné vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 196 s. ISBN 978-80-7598-158-5.

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. 1. vydání. Praha: Portál, 2009. 936 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. vydání. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, Milan a MILLER, Ivan. *Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory*. 3. vydání. Textová studijní opora. Praha: ČZU v Praze, IVP, 2012. 136 s. ISBN 978-80-213-2277-6.

VALIŠOVÁ, Alena a KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava. *Obecná didaktika a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Vydání 1. Praha: Grada, 2021. 310 s. ISBN 978-80-271-3249-2.

VOTAVA, Jiří. *Úvod do pedagogiky*. 1. vydání. Praha: ČZU, IVP, 2011. 204 s. ISBN 978-80-213-2229-5.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

EURO URBAN. *Truhlářství*. [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: https://www.eoururban.cz/?utm_source=firmy.cz&utm_medium=ppd&utm_campaign=firmy.cz-1274909

EURYDICE. *National Education Systems – Česká republika*. [online]. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/ceska-republika>

MPSV – Ministerstvo práce a sociální věcí. *Příručka pro personální agendu a odměňování zaměstnanců – Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. [online]. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_561_2004

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *MŠMT od roku 1848 do současnosti*. [online]. [cit. 2024a-01-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. In: Sbirka zákonů České republiky. 2004, částka 190, s. 10262-10324. [online]. [cit. 2024b-01-09]. Dostupné z: <https://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>

NPI ČR – Národní pedagogický institut České republiky. *Metodický portál RVP.cz*. [online]. [cit. 2024-01-02]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/415/PRUREZOVA-TEMATA.html?rate=1>

NÚOV – Národní ústav odborného vzdělávání. *Průřezová témata pro žáky odborných škol*. [online]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: https://nuov.cz/uploads/KURIKULUM/Prurezova_temata

OECD. *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. [online]. [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2023_48e69087-en#page5

PLZEŇSKÝ KRAJ. *Základní informace o kraji*. [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj>

SOU – Střední odborné učiliště stavební, Plzeň. *Základní informace*. [online]. [cit. 2024-02-03]. Dostupné z: <https://www.souplzen.cz/zakladni-informace>

12 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Vztah výchovy a vzdělávání	17
Obrázek 2: Dosažené vzdělání u obyvatele ve věku 25-64 let	18
Obrázek 3: Stupně vzdělávacího systému v České republice.....	20
Tabulka 1: Základní informace o kraji	30
Graf 1: Pohlaví.....	32
Graf 2: Důvod výběru oboru.....	32
Graf 3: Baví vás pracovat se dřevem a vytvářet vlastní výrobky?	33
Graf 4: Jak vnímáte důležitost praxe ve vámi studovaném oboru?	33
Graf 5: Jaký je váš postoj k novým technologiím a trendům ve vámi studovaném oboru?	34
Graf 6: Baví tě studium na škole?.....	34
Graf 7: Jaké znalosti či dovednosti byste chtěli získat v průběhu svého odborného vzdělávání?	35
Graf 8: Věnuje vaše škola dostatečný prostor výuce praxe?	35
Graf 9: Domníváte se, že výuka na škole odpovídá aktuálním potřebám trhu práce?36	
Graf 10: Co myslíte, že by v současné době nejvíce přispělo k vašemu odbornému rozvoji?	36
Graf 11: Měl/a byste zájem více poznat praxi a procesy ve skutečné truhlárně?	37
Graf 12: Měly by být do výuky zařazovány více odborné exkurze?	37
Graf 13: Spolupracuje škola s místními podniky a firmami ve vašem oboru dostatečně?	38
Graf 14: Domníváte se, že vás škola dostatečně připraví na vstup na trh práce, zejména ve vystudovaném oboru?	38
Graf 15: Pomáhá vám škola při hledání brigády/stáže nebo budoucího pracovního místa?	39

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník s žáky

Příloha 2: Otázky pro rozhovor s učitelem odborného výcviku – obor Truhlář

Příloha 3: Otázky pro rozhovor s majitelem truhlářské firmy

Příloha 4: Ukázka výrobků firmy Euro Urban

Příloha 5: Ukázka činnosti CNC stroje

Příloha 1: Dotazník s žáky

Vážené žákyně, vážení žáci,

jmenuji se Ivan Galovič a v rámci svého studia programu Učitelství praktického vyučování na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze se ve své bakalářské práci věnuji problematice tzv. průřezových témat středních odborných školách.

Rád bych Vás požádal o vyplnění krátkého dotazníku, který poslouží pro zpracování praktické části mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a jeho vyplnění vám zabere maximálně 10 minut. Veškeré získané informace budou použity jen pro účely zpracování mé bakalářské práce.

Vámi zvolenou odpověď zakroužkujte. V případě dotazů mě můžete kontaktovat na adrese:

xgali006@studenti.czu.cz

Předem děkuji za Váš čas.

1. Uveďte své pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

2. Z jakého důvodu jste si vybral/a studovaný obor?

- a) Zájem o obor.
- b) Přání rodičů, rodinná tradice.
- c) Na doporučení (uveďte koho)
- d) Z jiného důvodu (uveďte jakého)

3. Baví vás pracovat s dřevem a vytvářet vlastní výrobky?

- a) Je to moje vášeň, baví mě to každý den.
- b) Baví mě to, ale ne vždy.
- c) Moc mě to nebaví, raději bych se věnoval (doplňte)

4. Jak vnímáte důležitost praxe ve vámi studovaném oboru?

- a) Je velmi důležitá.
- b) Je to celkem důležitá část výuky.
- c) Není důležitá.

5. Jaký je váš postoj k novým technologiím a trendům ve vámi studovaném oboru?

- a) Jsou důležité a mám o ně zájem a chci se je naučit.
- b) Jsem neutrální, jsou asi důležité, ale nepřikládám jim takový význam.
- c) Nejsou pro truhlářský obor důležité.

6. Baví vás studium na této škole?

- a) Ano, studium, je pro mě zajímavé a relevantní.
- b) Celkem ano, tak průměrně.
- c) Spíše ne, cítím nedostatek zajímavých informací.
- d) Vůbec ne, jsem zklamán/a, protože (doplňte)

7. Jaké znalosti či dovednosti byste chtěli získat v průběhu svého odborného vzdělávání?

- a) Praktické dovednosti spojené s truhlářstvím.
- b) Teoretické znalosti.
- c) Kombinaci praktických dovedností a teoretických znalostí.

8. Věnuje vaše škola dostatečný prostor výuce praxe?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

9. Domníváte se, že výuka na škole odpovídá aktuálním potřebám trhu práce?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nedokážu posoudit.

10. Co myslíte, že by v současné době nejvíce přispělo k vašemu odbornému rozvoji?

- a) Naše odbornost je rozvíjena dostačujícím způsobem.
- b) Větší počet hodin praktické výuky.
- c) Častější zařazení odborných exkurzí do podniků.

11. Měl/a byste zájem více poznat praxi a procesy ve skutečné truhlárně?

- a) Ano, je to pro mě důležité.
- b) Možná, záleží na možnostech školy.
- c) Ne, necítím potřebu.

12. Měly by být do výuky zařazovány více odborné exkurze?

- a) Ano, jsou velmi důležité pro praktické pochopení oboru.
- b) Jsou zařazovány v dostatečném rozsahu.
- c) Ne, nevidím v nich význam, nemají velký přínos.

13. Spolupracuje škola s místními podniky a firmami ve vašem oboru dostatečně?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nedokážu posoudit.

14. Domníváte se, že vás škola dostatečně připraví na vstup na trh práce, zejména ve vystudovaném oboru?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Nedokážu posoudit.

15. Pomáhá vám škola při hledání brigády/stáže nebo budoucího pracovního místa?

- a) Ano.
- b) Spíše ano, mohla by více.
- c) Ne.
- d) Nedokážu posoudit.

16. Je něco, co byste své škole doporučil/a, aby lépe připravila absolventy na trh práce?

Příloha 2: Otázky pro rozhovor s učitelem odborného výcviku – obor Truhlář

1. Jak dlouho působíte v oboru a jak dlouho na této škole?
2. Jak vnímáte důležitost výuky praxe v oboru Truhlář? Domníváte se, že praktické výuce věnuje škola dostatečný prostor?
3. Jaký je Váš postoj k zavádění moderních technologií a trendů v tomto oboru? Domníváte se, že jim škola při výuce věnuje dostatečný prostor?
4. Připravuje, dle Vašeho názoru, škola absolventy dostatečně na vstup na trh práce? Odpovídá příprava žáků jeho aktuálním potřebám? Pokud ne, proč a co byste doporučil, aby došlo ke zlepšení?
5. Co myslíte, že by v současné době nejvíce přispělo k odbornému rozvoji žáků na této škole?
6. Zařazujete do výuky exkurze v autentických podmínkách, tzn. ve truhlárnách? Je o ně ze strany žáků zájem?
7. Spolupracuje dle Vašeho názoru škola dostatečně s místními podniky? Pokud ne, z jakého důvodu?
8. Pomáhá škola žákům při hledání brigády/stáže, nebo budoucího pracovního uplatnění? Pokud ano, jak? Pokud ne, proč?

Příloha 3: Otázky pro rozhovor s majitelem truhlářské firmy

1. Čím se Vaše firma zabývá? Kolik má v současné době zaměstnanců? Je tento počet dostačující?
2. Jaká je současná strategie firmy v oblasti lidských zdrojů a personálního rozvoje?
3. Spolupracuje firma s vysokými a středními odbornými školami při hledání potenciálních zaměstnanců? Pokud ne, proč?
4. Domníváte se, že absolventi, zejména středních odborných škol, jsou na vstup na trh práce dostatečně připraveni? Zdůvodněte, prosím, případně sdělte, co byste školám doporučil.
5. Požadujete od nově nastupujících zaměstnanců praxi? Pokud ne, jak nedostatek praxe ve firmě řešíte?
6. Cítíte zájem absolventů odborných škol o práci ve firmě? Jaké procento mezi novými zaměstnanci tvoří absolventi?
7. Vytváříte sami nějaké příležitosti pro žáky středních škol? Vytváříte nějaké speciální programy? Pořádáte exkurze?
8. Jaká je politika firmy vůči zaměstnaneckým benefitům a motivaci pro mladé talenty?

Příloha 4: Ukázka výrobků firmy Euro Urban

Zdroj: Euro Urban, 2024

Příloha 5: Ukázka činností CNC stroje

Obrábění a frézování dřeva na CNC strojích

Obrábění dřeva na CNC strojích představuje moderní a efektivní způsob zpracování dřeva s využitím počítačově řízených strojů. CNC (Computer Numerical Control) stroje umožňují automatizované a přesné zpracování dřeva podle digitálních návrhů a instrukcí.

Principem fungování CNC strojů je programování pomocí CAD/CAM softwaru, ve kterém se vytváří 3D modely nebo 2D návrhy dřevěných dílců. Tyto návrhy jsou následně převedeny do strojově čitelného formátu, který CNC stroje interpretují a provádějí podle nich manipulace s pracovním materiálem.

Výhodou obrábění dřeva na CNC strojích je přesnost a opakovatelnost výroby. CNC stroje dokáží provádět složité operace, jako je frézování, řezání, vrtání a vyřezávání s vysokou přesností, což vede k minimálním ztrátám materiálu a vyšší kvalitě výsledných dílců.

Další výhodou je možnost masové výroby s minimálním lidským zásahem. CNC stroje pracují neustále a dokážou zpracovávat dřevo efektivně i ve velkých sériích, což snižuje náklady na výrobu a zvyšuje produktivitu.

Nicméně, pro úspěšné obrábění dřeva na CNC strojích je nezbytná dobrá znalost provozu strojů a technických parametrů materiálu. Také je důležité dbát na správnou údržbu strojů a pravidelné kontroly, aby byla zajištěna jejich bezpečná a efektivní funkce.

CNC stroje představují významný nástroj v moderním dřevozpracujícím průmyslu. Jejich přesnost, efektivita a schopnost automatizace přináší významné výhody pro výrobu dřevěných výrobků ve všech oblastech, od nábytku a interiérů po stavebnictví a řemeslné výrobky.

Ohýbací dřevo Bendywood

Sortiment produktů z ohýbatelného dřeva Bendywood je široký. Bendywood je dřevo, které lze ohýbat bez páry. Toto dřevo získává svou flexibilitu díky speciálnímu procesu výroby, který je prováděn ekologicky bez použití jakýchkoli chemických látek. Během tohoto procesu je dřevo mechanicky stlačováno za působení teploty a

tlaku, což vede k jeho délkovému stlačení o přibližně 20 %. Po stlačení je dřevo vysušeno. Ohýbatelné dřevo lze zpracovávat jako běžné dřevo a poté ho lze ručně nebo strojově ohýbat za "studena", tedy bez nutnosti napařování. Před ohýbáním je dřevo navlhčeno, čímž se stává tvárným. Jakmile je dřevo upraveno do požadovaného tvaru, fixuje se a následně vysuší. Tento ekologický proces je ideální pro výrobu například spirálových madel na zábradlí nebo vyřezávaných ohýbaných lišt. (Euro Urban, 2024)

Zdroj: Euro Urban, 2024